

**PROGRAMUL NAȚIONAL PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATerea VIOLENȚEI
FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE
PENTRU ANII 2023-2027**

I. INTRODUCERE

1. Republica Moldova (RM) a înregistrat progrese importante în dezvoltarea sistemului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie. Cu toate acestea este necesară alinierea cadrului normativ și a practicilor din domeniu la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (*denumită în continuare Convenția de la Istanbul*), ratificată de către Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 144/2021.

2. Raportul de evaluare a Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022 a remarcat progrese importante, printre care: perfecționarea continuă a cadrului normativ și instituțional, instruirea specialiștilor și oferirea unor mecanisme de răspuns coordonate, instituirea unor servicii noi de plasament pentru victimele violenței în familie și a unui serviciu pentru copiii victime sau martori ai infracțiunilor; instituirea Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor; creșterea numărului de ordine de restricție și ordonanțe de protecție emise și a numărului de persoane asistate în centrele de plasament, elaborarea cadrului operațional sectorial și intersectorial pentru specialiștii care răspund la cazurile de violență în familie și violență sexuală. În același timp, evaluarea a constatat restanțe în ceea ce privește realizarea obiectivelor propuse, printre care: insuficiența acțiunilor de prevenire în domeniu, a serviciilor de plasament pentru femeile victime pe întreg teritoriul țării, a serviciilor specializate pentru victimele violenței sexuale, neexecutarea ordonanțelor de protecție și tergiversarea examinării cauzelor de violență în familie și violență sexuală, lipsa resurselor financiare alocate acestui domeniu de către autoritățile publice centrale și locale și lipsa unui cadru instituțional consolidat responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale la nivel local, lipsa capacității de coordonare a intervențiilor intersectoriale la nivel local, a colectării armonizate și dezagregate corespunzător a datelor statistice între diferite sisteme, etc.

3. Programul în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie (*în continuare Program*) este un document de politici publice care derivă și este orientat spre implementarea prevederilor Capitolului V Politici sectoriale prioritare, secțiunea AFACERI INTERNE din cadrul Programului de guvernare „Moldova prosperă, sigură, europeană” aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 28/2023.

4. Programul se aliniază la rigorile regionale și internaționale relevante, în special: Convenția de la Istanbul, Convenția Organizației Națiunilor Unite (ONU) privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei Programul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană 2021-2027, Recomandarea Grupului de experți pentru acțiunea împotriva violenței față de femei și a violenței în familie (GREVIO) Nr.1 privind violența pe dimensiune digitală, Recomandarea 2030(2013) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind violența împotriva femeilor.

5. Programul reflectă prioritățile de aderare ale RM la Uniunea Europeană (UE), specificate în Planul de Acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la UE, în ceea ce privește măsura nr. 9 *”consolidarea protecției drepturilor omului, în special în cazul grupurilor vulnerabile și solidificarea angajamentelor de a consolida egalitatea de gen și de a combate violența împotriva femeilor”*, aprobate de către Comisia Națională de Integrare Europeană, la 04.08.2022.

6. Programul reflectă angajamentele formulate în Strategia națională de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030”, în speță Obiectivul General 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure, Obiectivul Specific 9.1. Reducerea violenței în societate în toate manifestările și formele sale. Acesta asigură o coerență logică cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă Moldova 2030 (ODD), precum și cu ODD 5 ”Egalitate de gen” (în special 5.2) și ODD 16 ”Pace, justiție și instituții puternice” (în special 16.1 și 16.2) și ia în considerare Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor pe marginea celui de-al șaselea raport național periodic asupra gradului de implementare a Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) din 10.03.2020, asigurând respectarea principiului LNOB (a nu lăsa pe nimeni în urmă). Programul va contribui la atingerea acestor obiective prin abordarea cauzelor care duc la apariția violenței în societate, în special a violenței față de femei și copii, având un accent major pe prevenirea violenței în familie, a tuturor formelor de violență față de femei, inclusiv a violenței sexuale (inclusiv prin abordarea stereotipurilor de gen și promovarea toleranței zero față de orice formă de violență). La fel, Programul oferă soluții integrate de răspuns la cazurile de violență față de femei, centrate pe nevoile victimelor.

7. Programul sprijină implementarea prevederilor Legii nr. 45/2007 privind prevenirea și combaterea violenței în familie și Legii nr. 144/2021 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin care Guvernul și-a asumat realizarea măsurilor necesare pentru implementarea Convenției de la Istanbul. Astfel, conform art. 10 alin. (1) al Convenției, Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) a fost desemnat Organ Coordonator responsabil de procesul de implementare. În data de 1 mai 2022, după intrarea în vigoare a Convenției, RM a fost inclusă în procesul de evaluare, iar primul Raport al Guvernului privind implementarea Convenției de către Republica Moldova a fost transmis Comitetului GREVIO la 3 octombrie 2022.

8. Programul contribuie la implementarea unor documente de politici publice, după cum urmează: Programul privind Promovarea și Asigurarea Egalității între Femei și Bărbați; Programul național de ocupare a forței de muncă pentru anii 2022-2026, Programul național privind protecția copilului, Programul Național de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2022-2025, Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025.

9. Totodată Programul este corelat cu proiectul Programului pentru sănătatea sexual-reproductivă pentru anii 2023-2027, al cărui unul din domeniile prioritare de intervenție este violența sexuală și violența în bază de gen, și proiectul Programului național de sănătate mintală pentru anii 2023-2027, care recunoaște drept factori declanșatori ai violenței în bază de gen, problemele de sănătate mintală, dependența de alcool și droguri.

10. Programul se bazează pe înțelegerea violenței față de femei drept violență în bază de gen și înglobează toate formele de violență prevăzute de Convenția de la Istanbul. Programul se axează nu doar pe prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie dar și pe combaterea discriminării femeilor, bazându-se pe promovarea egalității substanțiale între femei și bărbați. Astfel, Convenția de la Istanbul recunoaște, că fetele și femeile sunt expuse unui risc mai

mare de violență în bază de gen, aceasta afectând femeile în mod disproporționat, iar bărbații pot fi, și ei la fel, victime ale violenței în familie.

11. Programul își propune să contribuie la asigurarea egalității de gen și combaterea stereotipurilor de gen; toleranța zero față de toate formele de violență față de femei și violența în familie; asigurarea răspunsului multidisciplinar eficient la cazurile de violență centrat pe victimă prin dezvoltarea de servicii sociale suficiente și adecvate nevoilor victimelor și a răspunsului eficient al sistemului de justiție la cazurile de violență prin atragerea la răspundere a agresorilor și dezvoltarea programelor pentru agresori. Programul prevede elaborarea/modificarea cadrului normativ și edificarea cadrului instituțional corespunzător, dar și dezvoltarea capacităților tuturor specialiștilor (din asistența socială, administrația publică locală, poliție, justiție, sănătate, educație) pentru un răspuns eficient la cazurile de violență în familie în conformitate cu rigorile Convenției și cele mai bune practici în domeniu. Pentru a realiza un progres real și a avea un impact sustenabil este necesară implicarea și responsabilizarea tuturor autorităților publice centrale și locale, a partenerilor din societatea civilă, mass-media și mediul privat, fiecărei comunități să conlucreze pentru a preveni și combate violența față de femei și violența în familie și a asigura accesul la servicii de sprijin pe termen lung pentru victime.

12. Programul este un apel la acțiune pentru toți de a conlucra în următorii 5 ani pentru a realiza viziunea ancorată pe cei 4 piloni: prevenirea; protecția și asistența victimelor; urmărirea în justiție și atragerea la răspundere a agresorilor și cooperarea multisectorială prin politici integrate și colectarea datelor. În rezultatul acțiunilor întreprinse se va diminua nivelul de violență față de femei și violență în familie, se va micșora numărul cazurilor de deces în urma actelor de violență în familie, astfel încât femeile și fetele vor avea posibilitatea să-și realizeze întregul potențial la edificarea unei societăți puternice.

13. Programul descrie obiectivele generale, obiectivele specifice, acțiunile, autoritățile responsabile, costurile, indicatorii și cadrul temporal reflectate și în Planul de acțiuni de implementare a Programului axat pe cei 4 piloni de intervenție.

14. Scopul Programului constă în dezvoltarea unui cadru robust de politici intersectoriale cuprinzătoare prin stabilirea unui parteneriat cu principalii actori din sectorul public, privat, societatea civilă și mass-media pentru un răspuns coordonat la nivel național și local orientat spre prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență față de femei și fete și a violenței în familie centrat pe nevoile femeilor victime și copiilor lor.

15. Rezultatul scontat până în 2027 este o reducere a prevalenței tuturor formelor de violență împotriva femeilor și a violenței în familie, însoțită de creșterea numărului de cazuri raportate la poliție și a cazurilor penale intentate și condamnărilor pentru actele de violență împotriva femeilor și violenței în familie. Accentul este plasat pe intervenția și prevenirea timpurie a cazurilor de violență, astfel încât un număr redus de femei să ajungă în situații de criză, iar fiecare victimă și copiii ei să primească sprijinul de care are nevoie la momentul potrivit pentru a obține schimbarea vieții lor pe termen lung.

16. Relevanța și dinamica indicatorilor de impact depinde de ariile de intervenție unde problemele pot fi soluționate potrivit așteptărilor. În cazul nesoluționării acestora, nu vor putea fi realizate premisele necesare pentru menținerea unei societăți pașnice și sigure care pornește de la demotivarea comportamentelor deviante, ce conduc la violență în societate, cu un accent major pe prevenirea violenței în familie, violenței sexuale și violenței contra copiilor, inclusiv prin abordarea normelor nediscriminatorii sociale și de gen și soluționarea problemelor supraviețuitoarelor violenței într-o manieră integratoare. Nu va reuși nici realizarea dezideratului de protecție a copiilor față de sursele directe și indirecte de violență și nu va putea asigura, pe termen lung, un stat social mai puțin fertil pentru agresivitate. Totodată, în lipsa realizării obiectivelor Programului nu se va

reuși realizarea în practică nici a egalității de gen cu scopul de a reduce vulnerabilitățile în fața amenințărilor și a riscurilor de orice tip, va descrește securitatea funcționării infrastructurilor și a sistemelor critice, ceea ce în final va crea un mediu lipsit de protecție și siguranță nu doar pentru femeile și fetele din Republica Moldova dar și pentru întreaga populație, indiferent de vârstă, gen, etnie sau religie.

17. Programul a fost elaborat de către MMPS, având la bază etapa de cercetare și validare a Teoriei schimbării elaborată cu sprijinul echipei de experți naționali și internaționali în perioada decembrie 2022 - martie 2023.

18. Programul a fost supus consultărilor publice ample cu actorii guvernamentali, societatea civilă, comunitatea donatorilor, prestatorii de servicii și femeile victime, în perioada februarie - martie 2023: la 10 februarie (a fost consultat conceptul), 2 martie (consultarea cu supraviețuitoarele violenței), 3 martie (consultarea cu prestatorii de servicii din domeniu), 7 martie (consultare publică cu reprezentanții ministerelor, societății civile și partenerilor de dezvoltare, 16 și 17 martie consultări publice ample cu toate părțile interesate, 20 martie (Audieri Publice pe platforma Parlamentului Republicii Moldova). Deși elaborarea Programului s-a realizat în termene restrânse, în total peste 1000 de persoane au fost implicate în procesul de consultare, inclusiv au fost solicitate opiniile experților internaționali din partea agențiilor ONU (Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și Entitatea Națiunilor Unite pentru egalitatea de gen și emanciparea femeilor (UN Women) și Consiliul Europei.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

19. Violența împotriva femeilor este o încălcare gravă a drepturilor omului și o consecință a inegalității de gen în RM. Estimările reprezentative constatate de către Biroul Național de Statistică (BNS) în studiul "Violența împotriva femeilor în familie în Republica Moldova", 2011, arată că mai mult de 63 % dintre femei și fete în vârstă de 15-65 au experimentat cel puțin o formă de violență în timpul vieții lor. Studiul național privind cazurile de femicid, elaborat în anul 2019 de către Centrul de Drept al Femeilor, Chișinău, constată că anual, în Republica Moldova circa 40 de femei își pierd viața în urma actelor de violență suferite în familie.

Conform „Operational Data Portal”, această situație a fost însoțită de crizele cu care s-a confruntat societatea din Republica Moldova în ultimii ani: pandemia Covid-19, criza economică, energetică dar și războiul din vecinătate cu avalanșa mare de refugiați. Până în prezent, pe teritoriul Republicii Moldova au fost asistați circa 110.000 refugiați, dintre care 60% sunt femei, 46% copii și 21% persoane în etate. Evaluarea Rapidă privind nevoile femeilor victime afectate de violență în familie, violență în baza de gen și răspunsul sistemic la cazurile de violență în familie în contextul crizei COVID-19, elaborată de către Centrul Internațional „La Strada” și UN WOMEN în august 2020 denotă că toate acestea au agravat și mai mult situația femeilor și au dus la o escaladare a violenței împotriva femeilor din cauza accesului limitat la servicii de asistență, plasament și justiție.

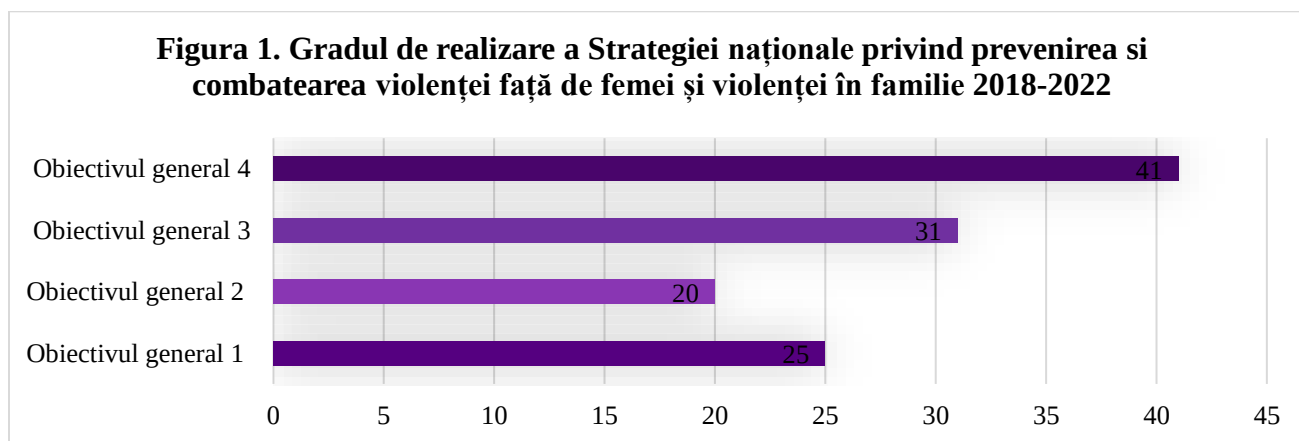
20. Conform Raportului Studiului Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene din anul 2014 "*Violența împotriva femeilor: în fiecare zi și în orice loc*" sunt evidențiate rezultatele celui mai cuprinzător studiu din lume realizat până în prezent, cu privire la violența împotriva femeilor, fiind relevată amploarea abuzurilor suferite de femei în mediul familial, la serviciu, în spațiul public și în mediul on-line. Printre constatările cheie ale studiului de menționat: una din trei femei (33%) a suferit violență fizică și/sau sexuală de la vârsta de 15 ani (62 de milioane de femei în întreaga UE). Se estimează că 13 milioane de femei din UE (7% dintre femeile cu vârsta cuprinsă între 18 și 74 de ani) au suferit violență fizică în cele 12 luni anterioare interviului din sondaj. 1 din

10 femei a suferit o formă de violență sexuală de la vârsta de 15 ani. 1 din 5 femei a suferit o anumită formă de urmărire de la vârsta de 15 ani. 20% dintre femeile tinere cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani au suferit de hărțuire sexuală în mediul online.

21. Studiul „Bunăstarea și siguranța femeilor” elaborat de către OSCE în anul 2019 relevă faptul că, în Republica Moldova circa 73% de femei au fost supuse cel puțin unei forme de violență din partea partenerului intim la un moment dat în viață. Violența psihologică constituie cea mai răspândită formă de violență - 71%, fiind urmată de cea fizică - 33%, ceea ce este mult peste media UE. Studiul OSCE a constatat că în Republica Moldova violența în familie este un fenomen frecvent, iar impactul violenței poate fi grav și de lungă durată. Peste jumătate (55%) din femeile din Republica Moldova, de patru ori mai mult decât în UE (14%), consideră violența în familie drept o chestiune privată care trebuie soluționată în cadrul familiei. Aceste stereotipuri și prejudecăți întărite de prieteni, rude, reprezentanți ai diferitor autorități, perpetuate de instituții religioase, determină femeile să sufere în tăcere. Numărul femeilor care raportează la Poliție actele de violență din partea partenerului actual în Republica Moldova este foarte mic – 8,4%. De cele mai multe ori, femeile nu cred că raportarea experiențelor de violență le-ar oferi protecție. În opinia victimelor, chiar și atunci când violența este raportată, efectele și aducerea agresorului în fața justiției și pedepsele aplicate sunt discutabile.

22. Analogic situației din mediul obișnuit de viață, femeile și fetele se confruntă mai frecvent cu violența în mediul online. Limbajul sexist, hărțuirea, persecuția sunt printre mijloacele des folosite în privința femeilor și fetelor pe rețelele publice de comunicare. Experiențele femeilor și fetelor, care au trecut prin violență în bază de gen, sunt amplificate de tehnologia utilizată în mediile online și digitale. Acestea permit perpetuarea violenței împotriva femeilor din cauza multitudinii de făptuitori, în unele cazuri, sau a razei largi de acțiune și a caracterului permanent al răspândirii imaginilor dăunătoare și a conținutului de ură. Violența facilitată de tehnologie se manifestă în toate formele de violență față de femei, iar în sfera domestică face parte dintr-un continuum de acte de violență. Tot mai multe femei victime sunt urmărite de parteneri/foștii parteneri, ceea ce este un alt mod de a exercita violența. În consecință, violența împotriva femeilor comisă în sfera digitală, are impact grav asupra vieții, sănătății psihologice și fizice, a siguranței și a reputației acestora, are implicații nefavorabile pentru drepturile de participare online ale femeilor.

23. Raportul de Evaluare a implementării Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie (2018-2022) a constatat restanțe semnificative în ceea ce privește realizarea obiectivelor propuse în acest document (Figura 1).

Sursa: *Raportul de Evaluare a implementării Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022.*

24. Astfel, constatăm că **Obiectivul general 1 Prevenirea a fost realizat în proporție de 25%**. Printre principalele lacune în implementarea acestui obiectiv se numără: insuficiența campaniilor și activităților de prevenire, în special la nivel local, pentru femeile care fac parte din grupurile vulnerabile (din mediul rural, din grupuri de minorități și femeile și fetele cu dizabilități senzoriale, intelectuale sau mintale). **Obiectivul general 2 Protecția a fost realizat în proporție de 20%**. Printre principalele restanțe de menționat: lipsa accesului la serviciile de plasament pe întreg teritoriul țării, în special a plasamentului de urgență, lipsa dezvoltării mecanismului de finanțare a sistemului de servicii sociale, în special în baza parteneriatului public-privat, lipsa serviciilor specializate pentru victimele violenței în familie și violenței sexuale, dar și serviciilor pentru agresori, cu acoperire geografică națională. Alte carențe vizează lipsa dezvoltării/integrării serviciilor de consiliere din cadrul centrelor comunitare de sănătate mintală pentru subiecții violenței în familie și lipsa unui mecanism eficient privind tratamentul obligatoriu pentru persoanele dependente de alcool/droguri în cazurile de violență în familie. **Obiectivul General 3 Urmărirea în justiție a fost realizat în proporție de 31%**. Principalele carențe sunt: lipsa unui mecanism privind informarea victimelor despre eliberarea persoanei condamnate pentru violența în familie, practici defectuoase în aplicarea normelor contravenționale și penale în cazurile de violență în familie și violență sexuală, neexecutarea ordonanțelor de protecție și tergiversarea examinării cauzelor de violență în familie și violență sexuală, inclusiv a cazurilor în care sunt implicați copiii victime și martori ai infracțiunilor. **Obiectivul General 4 Politici Integrate a fost realizat în proporție de 41%**, principalele carențe fiind: lipsa integrării acțiunilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în documentele de politici sectoriale, lipsa resurselor financiare alocate acestui domeniu de către autoritățile publice centrale și locale, fluctuația crescută a specialiștilor responsabili de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale.

25. Conform Observațiilor și concluziilor celui de-al 6-lea Raport CEDAW privind Republica Moldova din 10.03.2020 și Raportului de Evaluare a Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru 2018-2022, în continuare prezintă îngrijorare numărul scăzut de cazuri de violență în familie raportate, din cauza fricii de stigmatizare și re-victimizare, lipsa compensațiilor financiare pentru femeile victime în temeiul Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și a Legii nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor. Se atestă în continuare un număr insuficient de locuri de plasament din cauza lipsei resurselor financiare bugetare, fiind necesare cel puțin 75 locuri (60 - pentru victimele violenței împotriva femeilor și violenței în familie și 15 - pentru victimele violenței sexuale), iar acoperirea geografică a acestora nu este uniformă, serviciile fiind absente în special în mediul rural și în partea stângă a Nistrului, accesul din partea victimelor către serviciile existente fiind redusă.

26. Datele colectate și furnizate sunt insuficiente, nu sunt armonizate între diverse sisteme și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, etnie, locație geografică, dizabilitate și relația făptuitorului cu victima. Sunt insuficiente programele de intervenție timpurie și re-educare pentru agresorii familiali, dar și pentru agresorii dependenți de substanțe (alcool, droguri). Răspunsul statului la cazurile de violență nu este axat pe nevoile victimei, cadrul de bugetare pe termen mediu (CBTM) în diferite sectoare nu prevede sub-programe destinate victimelor violenței față de femei și a violenței în familie etc.

27. O provocare majoră este **gradul înalt de toleranță a violenței** împotriva fetelor și femeilor în Moldova atât în rândul populației, cât și în rândul specialiștilor cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie (Studiul IMAGES Moldova, CDF/Sociopolis, 2015). Măsurile întreprinse la moment în domeniul de sensibilizare se rezumă la

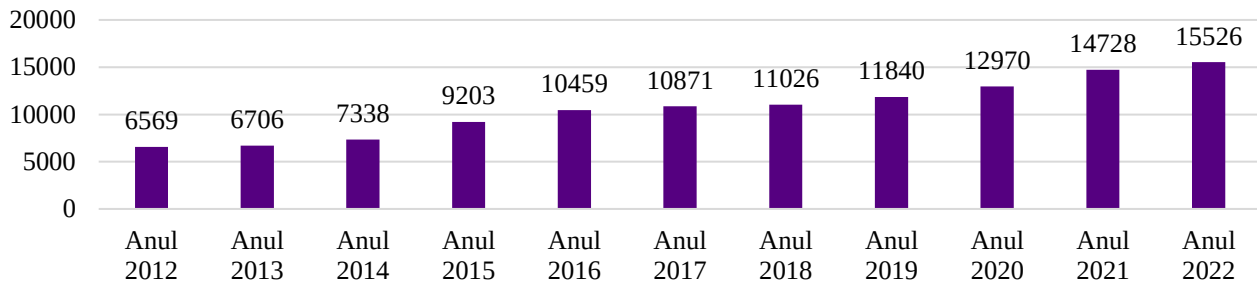
evenimente sporadice, cu acoperire teritorială neuniformă, comprimate în câteva zile pe an (Campania „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, sensibilizare pe rețele sociale, acțiuni de informare efectuate de poliție). Sunt omise mijloacele de informare în masă tradiționale, care sunt accesibile și adresate în continuare unui spectru larg de populație (inclusiv persoanelor în etate cu acces limitat la tehnologiile avansate).

28. Nu se asigură sensibilizarea referitoare la violența în familie. Studiul IMAGES mai relevă că ”Doar 63,6% dintre bărbați cunosc că există o lege referitoare la violența în familie, față de 7,3% care au negat existența acesteia și 29,1 % nu cunosc că avem o astfel de lege. În cazul femeilor, s-a constatat aproximativ același nivel de cunoaștere – 28,4% nu cunosc despre existența acestora.” Astfel, **lipsește o abordare sistemică privind** informarea largă a populației despre legislație, dar și privind remediile juridice accesibile/căile de atac și sprijinul social disponibil, unde victimele pot apela pentru ajutor și unde pot fi raportate cazurile de violență.

29. Studiul IMAGES (Moldova, Centrul de Drept al femeilor/Sociopolis), constată că 90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei consideră că pentru o femeie cel mai important lucru este a avea grijă de casă și a găti pentru familia ei. Stereotipurile și prejudecățile privind rolul femeii sunt adânc înrădăcinate și perpetuate automat prin tradiție și obișnuință, iar violența în relație/familie continuă să fie percepută ca o **problemă strict privată**. În același timp, ramificațiile care afectează societatea, cu implicații ce continuă uneori în următoarele generații, sunt profunde și multilaterale. Toate aceste norme nescrise și stereotipuri își au geneza timpuriu în viața fiecărei persoane, fiind astfel acceptate ca o normalitate dificil de modificat ulterior pe parcursul vieții. Din acest motiv, prevenirea eficientă a violenței față de fete și femei, în viziunea Convenției de la Istanbul, ar trebui să fie una amplă, efectuată continuu la toate nivelurile societății, începând cu etapele timpurii ale dezvoltării omului și fiind permanent consolidată prin intervenții specializate pentru a preveni escaladarea în caz de declanșare a violenței, iar campaniile de sensibilizare ar trebui să prevadă o diseminare largă și permanentă a informațiilor pentru publicul general.

30. Analiza datelor prezentate de Inspectoratul Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției atestă o **tendință de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie**. Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2018 – 2022 este prezentată în Figura 2. În 2022 au fost înregistrate circa 15526 de sesizări, dintre care 918 au fost înregistrate ca și infracțiuni, iar 1662 au fost calificate drept contravenții. Spre comparație, în 2015 au fost înregistrate circa 9200 de sesizări, dintre care 2040 au fost calificate drept infracțiuni. Astfel, creșterea numărului de sesizări se datorează în primul rând unei mai bune informări a populației despre fenomenul violenței în familie, curajului femeilor de a raporta cazul de violență dar și creșterii credibilității față de autoritățile responsabile de intervenția la cazurile de violență și oferirea serviciilor de sprijin pentru femeile afectate de violență și copiii lor. Deși datele menționate indică spre o creștere a raportării privind fenomenul de violență față de femei, considerăm că totuși numărul real de cazuri de violență împotriva femeilor și în special a cazurilor de violență în familie este mult mai mare, acestea având loc în spațiul privat.

Figura 2. Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie pe parcursul anilor 2012 - 2022

Sursa: Nota informativă a MAI privind starea infracționalității ce atentează la viața și sănătatea persoanei și celor comise în sfera relațiilor familiale pe parcursul a 12 luni ale anului 2022.

31. Datele înregistrate de sistemul de protecție socială din Moldova, de asemenea indică spre o **creștere a numărului de sesizări**. Astfel, sistemul de asistență socială a înregistrat în anul 2021 o creștere de 30,4 % a sesizărilor pe cazurile de violență în familie, față de anul 2020. Sursele de sesizare a cazurilor de violență în familie sunt diverse, însă practic 3 din 4 sesizări sunt din partea organelor de poliție. Victimele violenței apelează la ajutorul asistenței sociale rar (520 de adresări din 3632), iar specialiștii din sistemul dat se autosesizează, de asemenea, rar (147 de autosesizări din 3.632).

Tabelul 1 . Situația cu privire la violența în familie în domeniul asistenței sociale

	2020	2021	2021 în % față de 2020
Numărul de sesizări	2.784	3.632	30,4
Numărul de cazuri înregistrate	2.292	3.157	37,7
Numărul de dosare gestionate	1.364	1.565	14,7
Numărul de victime în cadrul cazurilor înregistrate	2.450	3.242	32,3
Numărul victimelor beneficiare de servicii	1.780	2.105	17,9

32. În anul 2021, datele administrative prezentate organelor de asistență socială privind formele de violență înregistrate atestă preponderența cazurilor de violență fizică - aproape fiecare al doilea caz, urmată de violența psihologică - fiecare al 4-lea caz și multiplele forme ale violenței - aproape fiecare al 5-lea caz. În anul 2021, 88 % dintre victimele violenței în familie au fost femei, iar 12% bărbați. Observăm că a crescut ponderea femeilor-victime ale violenței în familie înregistrate în anul 2021 în comparație cu anul 2020-87,3%. Din cele 3157 de cazuri înregistrate în anul 2021, în 81 de cazuri victime ale violenței în familie au fost persoane cu dizabilități, ceea ce a constituit 2,5 % din numărul total de cazuri înregistrate. În rândul celor 81 de cazuri înregistrate a persoanelor cu dizabilități sunt 51 de femei și 30 bărbați. Cele mai afectate sunt femeile cu vârsta de 35-49 ani. În anul 2021 ponderea femeilor cu vârsta de 34-49 ani, precum și a femeilor-victime ale violenței în familie cu vârsta de +65 ani în totalul victimelor violenței în familie a crescut. Cu referire la bărbații - victime ale violenței în familie, în anul 2021 se observă schimbări la vârsta celor afectați. Ponderea bărbaților- victime ale violenței în familie a crescut în toate grupele de vârstă, fiind în scădere doar la categoria de vârstă 18-34 ani. Analiza relației agresor-victimă atestă, că fenomenul violenței în familie afectează cel mai mult persoanele căsătorite - 36,2%. În relațiile

de parteneriat – 33,1%, iar 15,0% din cazurile de violență în familie sunt rude pe linie dreaptă sau colaterală, 7,3 % se află în divorț și 8,1% - alte relații. Conform Raportului statistic privind violența în familie în anul 2021 elaborat de către Agenția Națională Asistență Socială, în anul 2021, 71,0% dintre victimele violenței în familie sunt din localitățile rurale și 29,0% din cele urbane.

33. Totodată, **violența împotriva femeilor rămâne adânc înrădăcinată în dezechilibrul de gen**. Astfel, majoritatea bărbaților intervievați (90%) în cadrul unui studiu reprezentativ al percepțiilor consideră că pentru o femeie cel mai important rol este acela de a avea grijă de casă și familie. Mai mult de 60% dintre bărbați cred că, atunci când femeile sunt angajate, acestea, de fapt, ocupă locurile de muncă care le revin bărbaților ("Studiul Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova", IMAGES Moldova, Centrul de Drept al Femeilor/Sociopolis, 2019). Raportul de Țară privind Egalitatea de Gen în Republica Moldova, elaborat de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare arată că unele "norme" sociale sunt încă perpetuate în rândul populației. Astfel, majoritatea persoanelor consideră că bărbații au datoria să aducă venitul în familie. În baza datelor Indexului Egalității de Gen pentru Republica Moldova, în anul 2021 aproape 62% dintre oameni consideră că este mai mult de datoria bărbaților să aducă bani în casă, bărbații fiind mai stereotipați în acest sens (68,6% față de 55,7% femei). De asemenea, datele arată că Republica Moldova are cea mai scăzută rată de ocupare a femeilor din UE, Parteneriatul Estic și regiunea Balcanilor, iar pentru femeile supraviețuitoare ale violenței în familie barierele financiare sunt printre principalele motive din care femeile aleg să rămână într-o relație abuzivă. Acesta este unul dintre motivele pentru care femeile care au fost supuse violenței și au reușit să-și câștige libertatea, ajung în fața unor opțiuni limitate (acces limitat la justiție, la locuri de muncă și locuințe sociale) și, în cele din urmă, cedează și revin la vechea relație.

34. Analiza datelor prezentate de Inspectoratul General al Poliției atestă o **tendință de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie, pe fundalul descreșterii numărului de ordonanțe de protecție emise**. Astfel, în anul 2022 în Inspectoratele de Poliție au fost înregistrate 15526 de sesizări privind violența în familie, în anul 2021 – 14728 sesizări, iar în anul 2020 – 12970 sesizări. În anul 2022 urmărirea penală a fost pornită în 852 cazuri, în anul 2021 – au fost pornite 947 cauze penale, iar în anul 2020 – 866 cauze. În anul 2022 agenții constatatori și procurorii au pornit 1619 cauze contravenționale în baza prevederilor art.78¹ Codul Contravențional (CC) (Violența în familie), în anul 2021 - 1662 cauze, iar în anul 2020 – 1587 cauze. Astfel, din numărul total de sesizări au fost adoptate soluții cu caracter punitiv, respectiv în anul 2022 – în circa 16% din cazuri, în anul 2021 – circa 18% din cazuri și în anul 2020 – circa 19% din cazuri. Spre comparație, în 2017 au fost înregistrate 10.871 de sesizări, dintre care 956 cauze penale și 1.953 cauze contravenționale (sau 27% din cazuri). În anul 2015 au fost înregistrate circa 9.203 de sesizări dintre care 544 au fost calificate drept infracțiuni și 2040 cauze contravenționale (sau 28% din cazuri). Pentru asigurarea protecției urgente a victimelor violenței în familie angajații Poliției au eliberat 5907 ordine de restricție (5851 ordine de restricție eliberate în anul 2021 și 4939 ordine de restricție eliberate în anul 2020). Deci, se urmărește aceeași tendință de scădere a indicilor. Luați împreună toți indicii, se constată că, dacă în anul 2020 din totalul de 12.970 de sesizări, poliția a intervenit cu măsuri în circa 57% din cazuri, apoi în 2022 din totalul de 15526 de sesizări, poliția a intervenit în circa 54% din cazuri. Instanțele de judecată au emis în anul 2022 - 754 ordonanțe de protecție (766 ordonanțe de protecție emise în anul 2021 și 635 ordonanțe de protecție emise în anul 2020).

35. **Durata examinării cauzelor privind violența în familie deseori încalcă principiul celerității, iar pedepsele aplicate agresorilor nu întotdeauna au caracter descurajant**. Indicii elucidați *supra*, dezvăluie o situație îngrijorătoare, care ar putea descuraja potențialele victime ale violenței în familie să sesizeze cazurile de violență în mediul familial. De menționat că, în anul

2022 Poliția a preluat în supraveghere 505 ordonanțe de protecție (OP). În procesul supravegherii modului de respectare a măsurilor de protecție s-a constatat încălcarea, de către agresori, a 346 ordonanțe de protecție, în acest sens fiind inițiate cauze penale în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 320¹ Cod penal. De fapt, în rapoartele Poliției nu se indică câte cauze penale au fost pornite pentru încălcarea OP. Se impune concluzia că activitatea poliției nu descurajează agresorii, odată ce din 505 ordonanțe de protecție supravegheate, 346 sau mai mult de jumătate au fost încălcate de agresori. Astfel, din numărul total de 1619 proceduri contravenționale pornite în anul 2022, a fost aplicat arestul contravențional doar în 104 cauze. Din raport se prezumă că toate 1619 cauze contravenționale au fost pornite doar în temeiul art.78¹ CC. Respectiv, nu se cunoaște pe câte cazuri de încălcare a ordinului de restricție de urgență (ORU) au fost întocmite procese-verbale în temeiul art. 318¹ CC. Or, numai numărul de ordonanțe de protecție care au fost încălcate (346 OP) este de 3 ori mai mare decât numărul total de cazuri pe care a fost aplicat arestul contravențional. În 1093 cauze termenul de examinare este de mai multe luni, în tot acest timp agresorul fiind în familie, alături de victimă și copii.

36. Conform art. 278⁷ alin. (2¹) Cod de procedură civilă și art. 215¹ alin. (3¹) Cod de procedură penală, la executarea mai multor măsuri de protecție se aplică în mod obligatoriu monitorizarea electronică. Norma legală a fost inclusă prin Legea Nr.85/2020, în vigoare din 03.01.2021. În anul 2022, Poliția a eliberat 5907 ORU în privința agresorilor familiari. Pentru încălcarea măsurilor de protecție, stabilite prin ORU, în privința a 729 agresori familiari au fost pornite proceduri contravenționale conform elementelor constitutive ale componenței de contravenție prevăzută de art. 318¹ CC. De altfel, acest număr de proceduri nu figurează niciunde, deoarece în raport se operează cu cifra totală de 1619 contravenții, pornite pe fapte de violență în familie, în temeiul art. 78¹ CC. Astfel, se constată deficiențe și pe segmentul de colectare și prelucrare a datelor statistice. De menționat în acest context și faptul că indicatorii utilizați la prelucrarea datelor statistice nu permit acumularea indicilor de rezultat, adică nu se cunoaște în privința câtor persoane pe cele 729 cazuri s-au pornit proceduri contravenționale în temeiul art. 318¹ Cod contravențional, câte au fost remise spre examinare și care este soluția adoptată.

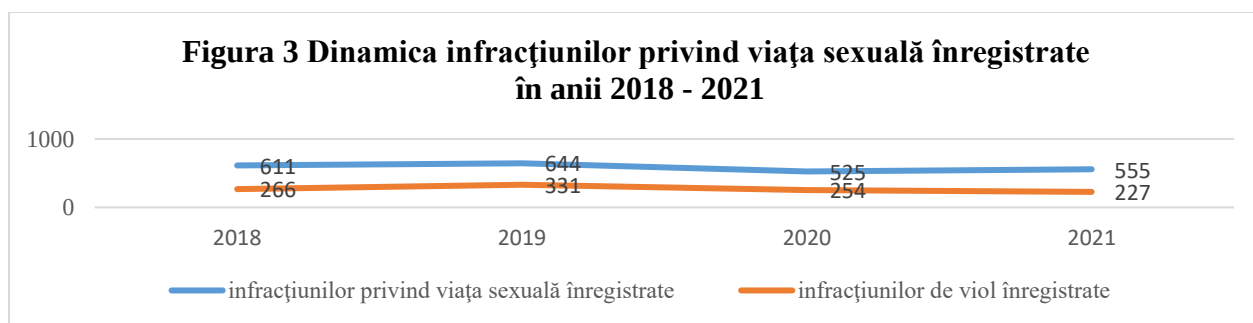
37. **Numărul de infracțiuni comise împotriva copiilor a crescut** de la 456 în medie pe an în perioada 2000–2009 la 1000 de cazuri în medie în anii 2010–2016, nivelul de risc cu care se confruntă fetele fiind cu 40–60% mai mare decât al băieților. Se observă și o creștere a infracțiunilor cu caracter sexual ale căror victime sunt copiii, precum și o diversificare a formelor acestora. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2015 au fost înregistrate în total 353 de infracțiuni cu caracter sexual, din care 26,4% împotriva copiilor. De menționat că în 11% dintre cazuri copiii au fost abuzați în familie (de către tatăl biologic și alte rude). Analizând tendințele curente, se poate prezice impactul masiv și consecințele tehnologiei informației și comunicației asupra copiilor și adolescenților până în anul 2030 (Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2030). Deși sunt depuse eforturi continue pentru prevenirea și combaterea violenței față de copii, aceasta rămâne o problemă pentru Republica Moldova: circa 2 din 5 copii au fost supuși unui tip de violență; 1 din 7 fete și 1 din 20 de băieți au fost supuși violenței sexuale până la vârsta de 18 ani; violența fizică a fost cel mai des întâlnit tip de violență survenit în copilărie, afectând 1 din 5 fete și 1 din 3 băieți, iar semenii au fost cei mai frecvenți abuzatori în cazul violenței fizice în copilărie. Conform Programului Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022-2026 , 1 din 9 fete și 1 din 11 băieți până la vârsta de 18 ani au fost supuși violenței emoționale din partea unui părinte, a unui îngrijitor adult sau a unei rude adulte; un sfert dintre fete și aproape jumătate dintre băieți au aprobat normele și convingerile tradiționale despre gen, practicile sexuale și violența partenerului intim; 1 din 9 fete și 1 din 20 de băieți au avut vreodată gânduri de suicid, iar circa jumătate din numărul fetelor care avuseseră vreodată asemenea gânduri au încercat să se sinucidă.

38. Circa 13% din numărul de elevi din RM, comparativ cu 10% din țările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, au raportat că au fost victime ale violenței verbale și 7% – victime ale violenței fizice de câteva ori pe lună. În 2018 s-a înregistrat o creștere a fenomenului hărțuirii în școală (bullying) comparativ cu 2014: 16% din elevi au raportat că în 2018 că au fost hărțuiți la școală cel puțin de două ori în ultimele două luni comparativ cu 11% în 2014. Această rată este mai mare decât în majoritatea țărilor din regiune.

39. **Accesul limitat al femeilor la justiție.** Îngrijorător rămâne accesul limitat al femeilor la justiție penală, iar agresorii se bucură de impunitate sau pedepse care nu sunt de natură să schimbe comportamentul agresorilor. Considerăm că acest lucru se datorează în mare parte stereotipurilor încă persistente la specialiști, precum și lipsei de încredere a societății per ansamblu în sistemul de justiție. Potrivit Barometrului Opiniei Publice, neîncrederea în justiție a atins cota maximă de 92% în anul 2016. La moment doar 19% dintre cetățeni au încredere în sistemul de justiție. Este remarcat prin ineficiență actul de justiție exercitat și în procedurile contravenționale pornite pe cazurile de violență în familie cu femei victime. Deseori examinarea cauzelor este tergiversată. În unele cazuri, contravenienții manifestă intenționat în continuare un comportament violent în raport cu membrii familiei lor, iar la scurt timp după pronunțarea hotărârii în cauza respectivă, agresorul comite alte acte de violență (Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie. Raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia, Comrat, Centrul de Drept al Femeilor, 2021). Potrivit Indicelui libertății economice pentru anul 2021 indicele eficienței justiției în țara noastră acumulează 29,9%, rămânând cu mult în urma mediei de 60% înregistrate în țările europene. Motivul acestui scor modest, care califică justiția din Republica Moldova drept una „de reprimare”, este nivelul înalt al corupției.

40. **Accesul limitat la servicii și justiție al femeilor cu multiple vulnerabilități.** O altă problemă este accesul scăzut la justiție al femeilor victime ale violenței cu multiple vulnerabilități, dar și a copiilor victime și martori ai violenței. În special ne referim la femeile în etate, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile emigrante, femeile refugiate, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile cu adicții. Accesul femeilor române la justiție este de asemenea limitat, deoarece acestea se confruntă cu multiple bariere în accesul la justiție din cauza sărăciei, nivelului scăzut de educație, a discriminării, excluderii, lipsei de cunoștințe despre drepturile lor și lipsei de mijloace financiare pentru a solicita asistență juridică.

41. **Victimele violenței sexuale sunt supuse re-victimizării.** Îngrijorător rămâne fenomenul violenței sexuale împotriva femeilor și fetelor. Publicația ”Particularitățile fenomenului violenței sexuale în Republica Moldova”, 2020 (Centrul Internațional La Strada), denotă că deși legislația garantează drepturi materiale și procesuale, victimele violenței sexuale sunt deseori re-victimizate, intimidare, discriminate și chiar descurajate să sesizeze organele competente ori să susțină plângerile până la capăt, fiind de cele mai multe ori nevoite să cedeze prin retragerea plângerilor sau prin împăcare. Datele publicate de Procuratura Generală a RM în anul 2021 indică asupra creșterii numărului de infracțiuni privind viața sexuală cu 30 cazuri (5,7%) comparativ cu anul 2020, iar în anul 2020 a fost atestată o creștere cu 199 de cazuri comparativ cu 2019, și în anul 2019 numărul infracțiunilor privind viața sexuală a crescut cu 33 cazuri (5,4%) comparativ cu 2018 (Raportul despre activitatea Procuraturii în anul 2021). De asemenea, practic nu dispunem de date referitor la alte forme de violență față de femei precum: hărțuirea sexuală, acte de persecuție, căsătoria forțată, avortul forțat, etc.

Sursa: Procuratura Generală, Raport despre activitatea Procuraturii în anul 2021

42. Deși este înregistrată o **creștere a numărului de raportări a cazurilor de violență sexuală, rata condamnărilor pentru infracțiunile privind viața sexuală este redusă**. Astfel, în cazul infracțiunilor de viol, în anul 2019, din 155 de cauze, doar în 46 de cauze a fost pronunțată o sentință de condamnare. În 2022, datele confirmă că pedepsele privative de libertate sunt aplicate preponderent pentru infracțiunile de viol, acțiunile violente cu caracter sexual, raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, acțiuni perverse. Pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, în prima jumătate a anului 2022, au fost pronunțate doar două sentințe de condamnare, agresorilor fiindu-le stabilită pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității. Îngrijorător rămâne numărul dosarelor restante la sfârșitul perioadei de raportare.

43. **Finanțarea serviciilor specializate pentru asistența și protecția femeilor victime ale violenței față de femei și violenței în familie este insuficientă**. Mijloacele pentru finanțarea serviciilor sociale sunt planificate cu preponderență în bugetul de stat, deciziile privind redirecționarea acestora fiind luate la nivel central, în timp ce dezvoltarea serviciilor sociale comunitare este de competența autorităților administrației publice locale. Totuși, mecanismul de finanțare a acestui segment este unul deficitar, având în vedere că finanțarea sectorului violenței în familie nu este alocată în buget ca linie distinctă și nu se regăsește în toate bugetele sectoriale.

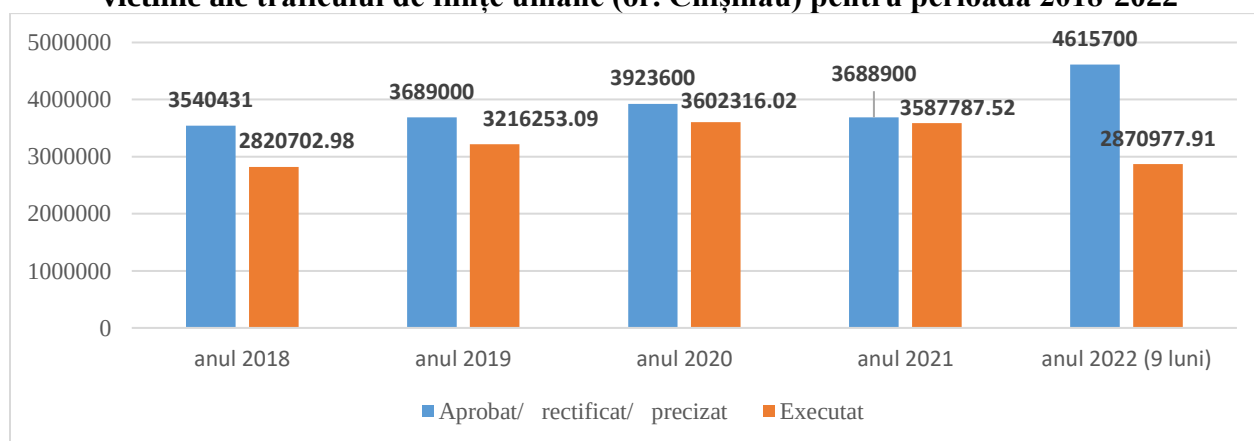
44. Pentru asistența și protecția victimelor violenței în familie au fost dezvoltate servicii specializate (cu finanțare din bugetul de stat) asigurate de 9 Centre de plasament din diferite localități ale țării, iar servicii de asistență, consiliere informațională, psihologică, juridică și de plasament se oferă și de alte 10 organizații ale societății civile care funcționează pe întreg teritoriul țării. Cu toate acestea, majoritatea serviciilor sunt de criză, asigură intervenția de urgență, iar serviciile de lungă durată sunt insuficiente. În special, se remarcă ineficacitatea intervenției în cazurile în care victima are viza de domiciliu într-o localitate, iar fapta ilicită s-a produs în altă localitate, fiind pasată responsabilitatea, după competență teritorială între profesioniști. Situația descrisă face ca necesitățile specifice ale victimelor violenței, serviciile precum consiliere psihologică și juridică, să fie acoperite în principal de ONG-uri cu ajutorul finanțatorilor/donatorilor. Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Republica Moldova, a relevat că peste 60% dintre costurile legate de serviciile oferite victimelor violenței domestice și ale violenței împotriva femeilor sunt acoperite de organizațiile societății civile. Organizațiile necomerciale oferă consiliere juridică, reprezentare în instanțele de judecată, asistență psihologică și adăpost.

45. Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei (Telefonul de încredere pentru femei și fete) este prestat de către Centrul Internațional „La Strada” și susținut financiar (prin contract de achiziții publice) de MMPS. Resursele financiare acordate au fost diferite pe parcursul anilor 2018-2022. În 2018 au fost alocați 980 mii de lei, în 2019 respectiv 911,8 mii de lei, în 2020 - 882 mii de lei, în 2021- 913,4 mii de lei și în 2022 - 913,4 mii de lei. Totodată, dacă în 2018 și 2019 banii au fost alocați pentru funcționarea serviciului telefonic, atunci în 2020

deși suma a fost redusă, s-au inclus și costuri de promovare a serviciului. Serviciul a fost acreditat în decembrie 2019. În anul 2020 a fost inițiată de MMPS discuția de optimizare a resurselor financiare prin unificarea celor 3 servicii specializate: Telefonul de încredere pentru femei și fete, Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru copii și Serviciul de asistență telefonică pentru persoanele cu dizabilități. Comasarea celor 3 servicii specializate într-unul singur este un risc major pentru calitatea serviciilor sus-menționate, dar și contravine Convențiilor internaționale de profil, ratificate de RM.

46. Din analiza datelor furnizate de către MMPS se constată că sursele financiare alocate din buget Centrului de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (VPVTFU) pentru perioada 2018-2022 au fost majorate, dar trebuie de menționat că și costurile de întreținere prezintă valori în creștere.

Figura 4. Alocății bugetare ale Centrului de asistență și protecție a victimelor și potențialele victime ale traficului de ființe umane (or. Chișinău) pentru perioada 2018-2022

Aceeași sursă atestă că bugetul de stat alocă anual surse financiare pentru întreținerea Direcției politici de asigurare a egalității de gen și a Telefonului de încredere pentru femei (Tabelul nr. 2).

Tabelul 2. Date privind cheltuielile efectuate din bugetul de stat pentru întreținerea DPAEG și Telefonul de încredere pentru femei

(mii lei)

	2018	2019	2020	2021	2022 (sem I)
Serviciul telefonul de încredere pentru femei	863,7	908,6	882,8	809,7	356,3
Direcția politici de asigurare a egalității de gen	1433,0	1327,5	1228,5	1268,0	604,8

47. În pofida acestor constatări, datele arată că resursele financiare planificate și alocate de către autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu sunt insuficiente pentru dezvoltarea și menținerea serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie, dar și pentru realizarea acțiunilor de sensibilizare a opiniei publice privind gravitatea fenomenului violenței în familie și violenței față de femei, crearea de noi servicii, dezvoltarea mecanismului eficient de cooperare. Întrucât

finanțarea serviciilor sociale este pusă pe umerii administrației autorităților publice locale (APL) asigurarea acestora în volumul și calitatea corespunzătoare nevoilor populației depinde în mod direct de sustenabilitatea financiară a APL.

48. Administrația Publică Locală, de cele mai dese ori, nu planifică și, cu certitudine, nu alocă resurse financiare suficiente dezvoltării/menținerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie. Bunele practici privind facilitarea accesului la justiție în Republica Moldova constată că un impediment în dezvoltarea serviciilor de către APL ține de faptul că liderii locali nu prioritizează serviciile de asistență și asigurare a accesului la justiție a victimelor, fiind axați pe dezvoltarea proiectelor de infrastructură (ex. alimentare cu gaze, apă, canalizare, drumuri, biserică etc.) care generează capital electoral. Deși în Strategia privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022 au fost prevăzute măsuri privind alocarea resurselor financiare în bugetele autorităților publice de nivelul I și II pentru finanțarea serviciilor pentru femeile din categoria social vulnerabilă, inclusiv victimele violenței în familie, prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat, acest lucru nu se realizează pentru că documentele de politici locale (strategiile de dezvoltare socio-economice raionale) nu conțin prevederi despre prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, aspect ce ar permite ulterior planificarea bugetară și finanțarea.

49. **Locuri insuficiente de plasament pentru femeile victime ale violenței și ale copiilor lor.** Raportul explicativ la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice, prevede 1 loc de adăpost la 10.000 locuitori. Având în vedere numărul estimativ al populației Republicii Moldova, de 2 604,0 mii persoane, în Moldova ar fi necesare 260 locuri de adăpost, insuficiența fiind de circa 60 locuri de plasament pentru victimele violenței în bază de gen. Raportul Final al activității grupului de lucru pentru combaterea violenței în bază de gen și violenței în familie (EG-TFV (2008)6) către statele părți ale Consiliului Europei a standardului ce vizează un centru (trebuie să fie disponibil pentru 200000 de populație) și extinderea geografică a acestora (accesul trebuie asigurat mai ales victimelor din mediul rural). Conform celor descrise supra, se atestă în continuare un număr insuficient de locuri de plasament din cauza lipsurilor financiare bugetare, insuficiente fiind cel puțin 75 locuri (60 - pentru femeile victimele violenței față de femei și violenței în familie și 15 - pentru victimele violenței sexuale), iar acoperirea geografică nu este uniformă, serviciile fiind lipsă în special în mediul rural și în localitățile din stânga Nistrului, accesul din partea victimelor către serviciile existente fiind redusă. Nu există adăposturi specifice pentru femeile din grupurile marginalizate, dar majoritatea adăposturilor oferă sprijin pentru diferite grupuri de femei, inclusiv victimele traficului, femeile refugiate, femeile cu dizabilități și femeile minoritare etnice. Principalele motive pentru care trebuie să refuze trimerile în adăposturile pentru femei includ spațiul limitat și lipsa capacității de a sprijini supraviețuitoarele și/sau copiii acestora. De asemenea, unele femei victime nu sunt eligibile pentru sprijin, cum ar fi femeile fără documente, etc. (Raportul de țară WAVE 2021, Serviciile de asistență specializate pentru femei în Europa și impactul COVID-19 asupra furnizării acestora).

50. Conform Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030", alocațiile pentru serviciile sociale cuprind: 69% sunt destinate persoanelor cu dizabilități: asistența personală, centrele de plasament, locuințele protejate etc.; 21% sunt destinate copiilor: asistența parentală profesionistă, tutela/curatela, centrele de plasament etc.; 5% finanțează servicii de tip sanatorial; 2% acoperă cheltuielile cantinelor sociale; 2% asigură alte servicii: pentru victimele traficului de ființe umane, ale violenței în familie, pentru bolnavii de HIV/SIDA, etc. De asemenea, situația la nivel de țară relevă faptul că serviciile sociale acoperă o parte mică a protecției sociale. În anul 2022, din peste 38 de miliarde de lei alocați pentru protecția socială, doar 1,8 miliarde de lei au fost

destinate serviciilor sociale. Din totalul resurselor dedicate serviciilor sociale doar 2% au fost direcționate pentru acoperirea altor servicii, inclusiv pentru victimele violenței în familie, traficului de ființe umane, etc.

51. Sistemul de sănătate nu deține suficiente capacități de documentare și referire a cazurilor de violență față de femei și violență în familie, iar femeile supraviețuitoare au acces limitat la servicii medicale. Sectorul de sănătate este un punct de acces critic pentru identificarea cazurilor de violență față de femei și referirea lor la alte servicii esențiale, cum ar fi adăpost, centre de consiliere sau de acordare a asistenței medicale specializate. Toți specialiștii din sistemul de sănătate au misiunea importantă de a completa în mod corect fișa medicală, care poate fi utilizată ulterior de către victima violenței ca probă în instanță privind cazul de violență curentă sau repetată. În special, medicii legiști au rolul important de completare a raportului medico-legal, care să reflecte cu precizie gradul leziunilor provocate de agresor. Cu toate acestea, în Republica Moldova, profesioniștilor din domeniul sănătății le lipsesc cunoștințele de formulare a unui răspuns medical efectiv la violența în familie, care include în componența sa nevoile speciale ale victimelor. Mulți medici nu au cunoștință de cazurile de violență în familie, în practica lor, nu știu cum să le identifice și nu cunosc în ce mod să răspundă victimelor. O altă problemă importantă este finanțarea și accesul victimelor la asistența medicală de calitate. Victimele violenței în familie de multe ori nu au asigurare medicală și nu își pot permite să plătească pentru asistența medicală pentru restabilirea sănătății, chiar dacă sunt plasate într-un serviciu de asistență.

52. Insuficiența programelor și serviciilor pentru agresori. Activitatea ce ține de consilierea și informarea agresorilor este realizată de mai mulți actori din sectorul de probațiune, poliție și social. Respectiv au crescut numărul activităților și serviciilor destinate acestui grup. Astfel, la nivel național dispunem de servicii specializate acordate prin intermediul Centrului de asistență și consiliere pentru agresorii familiali din Drochia; A.O. „Stimul” din raionul Ocnița; A.O. „Schimbare spre o viață mai bună” din or. Căușeni; A.O. „CNFACEM” din mun. Chișinău (una finanțată din bugetul de stat și trei din sursele donatorilor). Totuși, raportat la necesități, se atestă în continuare insuficiența programelor de intervenție timpurie și re-educare pentru agresorii familiali dar și agresorii care sunt dependenți de substanțe pe întreg teritoriul țării. Totodată, numărul agresorilor familiali care beneficiază de programe probaționale sau care sunt referiți la centrele de asistență și consiliere a agresorilor familiali este redus în comparație cu numărul total al infracțiunilor și contravențiilor de violență în familie. Astfel, potrivit datelor publicate de către Inspectoratul Național de Probațiune în anul 2020, la programele de asistență și consiliere a agresorilor familiali au participat 19 agresori, în 2021 – 38, fiind înregistrată o creștere în primele 6 luni ale anului 2022 cu orientarea spre programe a 49 agresori.

53. Datele statistice și cele administrative colectate și furnizate sunt insuficiente, nu sunt armonizate între diverse sisteme și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, sexul agresorului, forma de violență, dizabilitate, relația făptuitorului cu victima și locația geografică. Datele statistice și administrative nu fac delimitare după tipul violenței, inclusiv câte cazuri de violență au fost comise prin intermediul dispozitivelor digitale, fie în mediul digital. La momentul actual, produc și dispun de indici despre fenomenul violenței față de femei și a violenței în familie următoarele structuri de nivel central: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției; Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești; Inspectoratul Național de Probațiune; Administrația Națională a Penitenciarelor; Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat; Procuratura Generală; MMPS; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Sănătății; Centrul de Medicină Legală. Prin urmare, sunt deținători de informații statistice și unii subiecți care nu se regăsesc în Legea nr. 45/2007, respectiv nu au obligațiuni legale de a oficializa informația pe pagina web și nici de a o expedia către MMPS. Astfel, colectarea și analiza datelor statistice sectoriale

reprezintă încă o provocare pentru instituțiile responsabile de aceste activități. Pe parcursul anului 2018, MMPS cu suportul UN Women a întreprins măsuri în vederea revizuirii și ajustării formularelor de colectare a datelor statistice privind violența în familie în sectorul social. A fost elaborată metodologia privind colectarea datelor statistice bazată pe Formularul statistic nr. 9 Violența în familie. Totuși, datele colectate în diferite sectoare nu sunt armonizate prin prisma indicatorilor comuni, iar în unele sectoare se atestă lipsa indicatorilor relevanți. Sunt lipsă sistemele automatizate de colectare și procesare a datelor statistice. Aceasta îngreunează sarcina MMPS la întocmirea Raportului anual cu privire la violența față de femei și violența în familie, care are menirea să reflecte dinamica fenomenului, precum și măsurile ce urmează a fi întreprinse. Autoritățile administrației publice centrale dispun de date statistice și cele administrative anuale insuficiente care nu reflectă corect dinamica fenomenului violenței față de femei și a violenței în familie. Lipsa datelor statistice comprehensive colectate de autoritățile cu competențe în domeniu, împiedică monitorizarea eficientă a aplicării corespunzătoare a legislației în cazurile de violență în familie. Informațiile statistice relevante, fiabile și oportune sunt imperative pentru procesul de luare a deciziilor. Datelor statistice le revine rolul central în asigurarea cu informații de calitate, necesare pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea implementării politicilor. În contextul ratificării Convenției de la Istanbul și amplificării aspirațiilor RM de integrare în UE, importanța producerii unor statistici naționale comparabile cu cele europene este crucială. Biroului Național de Statistică (BNS), în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, îi revine un rol central în asigurarea societății și tuturor categoriilor de utilizatori interni și externi cu informație statistică de calitate și comparabilă, elaborată conform principiilor fundamentale ale statisticii oficiale ale Organizației Națiunilor Unite. Problematicii prevenirii și combaterii eficiente a violenței față de femei și violenței în familie îi este atribuită la nivel european importanță deosebită, lucru confirmat, inclusiv prin adoptarea Convenției de la Istanbul. Dimpotrivă, suntem nevoiți să constatăm subestimarea la nivel național a importanței instituirii unui instrument viabil pentru producerea statisticilor oficiale pe domeniul de referință. Aceasta o confirmă cadrul legislativ relevant domeniului de prevenire și combatere a violenței față de femei, în care nu se regăsește BNS, iar în documentele de politici și procedurile operaționale subiectul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie nu se regăsește în lista priorităților pentru perioada imediat următoare. Exemplu recent este **Programul de lucrări statistice pentru anul 2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 95/2022**, în care sunt descrise volumele informațiilor statistice și datele administrative conform domeniului de competență, necesar a fi prezentate pentru producerea statisticilor oficiale. Din acesta rezultă că BNS, cel puțin în anul 2023, nu va fi preocupat cu executarea lucrărilor și cercetărilor statistice pe domeniul violenței față de femei și violenței în familie.

54. Cadrul instituțional în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie necesită consolidare. În conformitate cu Legea nr.45/2007, autoritatea centrală de specialitate însărcinată cu elaborarea și promovarea politicilor de prevenire și combatere a violenței în familie și acordarea de asistență socială victimelor și făptuitorilor este MMPS, care, prin intermediul Direcției politici de asigurare a egalității de gen, asigură elaborarea și promovarea politicii unice de stat în domeniul asigurării egalității de șanse între femei și bărbați, de prevenire și de combatere a violenței față de femei și violenței în familie și a traficului de ființe umane, de reabilitare a victimelor infracțiunilor. De asemenea, în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 72/2012 cu privire la Consiliul coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, pe lângă MMPS este constituit și funcționează din 2012 Consiliul coordonator interministerial pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, în componența căruia intră reprezentanți ai autorităților centrale (Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției) de rangul șefului/șef-adjunctului subdiviziunii

responsabile de elaborarea și coordonarea implementării politicilor pe domeniul de competență, reprezentanți ai societății civile și alte părți interesate. Totuși, Consiliului i-a fost atribuit statutul și funcțiile unei entități mult prea limitate pentru sarcinile care rezultă din cerințele Convenției de la Istanbul, precum și din prevederile art. 3 din Legea nr.144/2021 **cu privire la ratificarea Convenției Consiliului European privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin care** MMPS a fost desemnat organ coordonator responsabil de implementarea acesteia. Astfel, implementarea efectivă a Convenției impune măsuri cuprinzătoare necesar a fi luate privind „[...] coordonarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor și a măsurilor de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență acoperite de prezenta Convenție [...] vor coordona colectarea de date statistice, vor analiza și vor disemina rezultatele activității în domeniu, vor face schimb de informații și vor avea capacitatea de a comunica direct și de a promova relațiile de cooperare cu omologii lor din alte state [...]vor implica, acolo unde este cazul, toți actorii relevanți, precum agențiile guvernamentale, parlamente și autorități naționale, regionale și locale, instituții naționale pentru drepturile omului și organizațiile societății civile.” (art.7 din Convenția de la Istanbul). Prin urmare, este necesară constituirea unui organ central interdepartamental de un rang superior Consiliului actual, constituit prin ordinul MMPS.

55. De asemenea, în virtutea faptului că atribuțiile MMSP de organ central de specialitate abilitat cu funcții de elaborare și promovare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie, eficacitatea cărora obligă la măsuri de ordin sistemic, se impune necesitatea dezvoltării cadrului instituțional. Astfel se propune instituirea în subordinea MMPS a unei entități în domeniul de prevenire și combatere a violenței , în calitate de autoritate administrativă centrală, cu atribuții de implementare, coordonare, și raportare către MMPS a modului de realizare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie. În procesul de activitate, entitatea va asigura implementarea și monitorizarea activității la nivel local pe dimensiunea prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie. În special, va exercita acțiuni de coordonare și suport metodologic serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie din cadrul secției/direcției de asistență socială și de protecție a familiei în vederea implementării unitare la nivel local a politicilor în domeniu; va analiza realizarea la nivel local a politicilor de protecție și asistență a victimelor violenței în familie și consiliere a agresorilor familiali; va exercita coordonarea activității serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie la gestionarea bazei de date dezagregate după criteriile stabilite de lege; va elabora și aproba indicatori de performanță pentru evaluarea eficacității echipei multidisciplinare teritoriale; va efectua, cu concursul serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, generalizarea activității echipelor multidisciplinare teritoriale, va identifica deficiențele în activitate și propune soluții de îmbunătățire; va acorda suport informațional MMPS în procesul de evaluare a modului de realizare a politicilor în domeniul de prevenire și combatere a violenței în familie; va analiza în colaborare cu secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei necesitățile de dezvoltare a rețelei centrelor/serviciilor de asistență și protecție a victimelor violenței și a copiilor lor, precum și a centrelor/serviciilor de asistență și consiliere pentru agresori; va oferi asistență metodică autorităților administrației publice locale la elaborarea documentelor de politici în domeniul prevenirii și combaterii violenței de gen și a violenței în familie etc. Totodată, alte atribuții ale entității vor consta în asigurarea organizării și desfășurării instruirilor, prin module multidisciplinare, a specialiștilor din sectoarele abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie. Entitatea va gestiona procesul de achiziționare din sursele bugetului de stat, a serviciilor de asistență și reabilitare a victimelor violenței, serviciile de consiliere a agresorilor familiali, va asigura evaluarea calității serviciilor prestate. Formula propusă

de organizare instituțională va contribui în perspectivă și la consolidarea **mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor**.

56. Modelul de organizare instituțională propus de prezentul Program va consolida capacitățile de interacțiune pe interior, la nivel central și local, și va îmbunătăți cooperarea internațională din perspectiva promovării politicilor *care pun drepturile victimei în centrul tuturor măsurilor (art. 7 alin.(2) din Convenția de la Istanbul)*, inclusiv prin eficientizarea monitorizării măsurilor de protecție a victimei *indiferent de faptul că a suferit pe teritoriul, altul decât acela unde își are reședința (art. 62 alin.(2) din Convenția de la Istanbul)*. De asemenea, această formulă creează condiții optimale care vor influența pozitiv și procesul de reformare a Modelului Sistemului Național de Referire în Modelul propus de **Mecanismul național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor**, așa cum este preconizat în **Programul de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor**.

57. Pe măsura **dezvoltării tehnologiilor digitale** și creșterii riscurilor de încălcare a dreptului la viața intimă, familială și privată, inclusiv prin dezinformare, hărțuire, răspândirea informațiilor sau imaginilor care incită la ură și violență pe criterii de gen, se impune nevoia asigurării cadrului instituțional adecvat pentru un răspuns holistic și în acest domeniu. Varietatea serviciilor de gestionare a domeniului virtual, inclusiv interacțiunea între utilizatorii rețelelor sau platformelor online, prelucrarea, stocarea, distribuirea informațiilor, trebuie să fie asigurată corespunzător de operatorii profesioniști, definiți în unele acte internaționale „intermediari de internet”. Este necesar, în coroborare cu recomandarea GREVIO, prin măsuri legislative și de altă natură de perfecționat mecanismului de combatere a eventualelor abuzuri în sistemul informațional, fiind necesară o fundamentare legală mai consistentă de protecție a victimelor contra acțiunilor abuzive în sfera digitală. Totodată, se impun măsuri de consolidare a cadrului instituțional și operațional în domeniul prevenirii și combaterii violenței pe dimensiune digitală, inclusiv implicarea sectorului tehnologie informațională și comunicații electronice în mecanismele de prevenire și combatere a violenței în sfera digitală centrate pe victimă.

58. **Clasificarea bugetară nu reflectă abordarea multisectorială pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie de către toate autoritățile cu competențe în domeniu.** Actualmente, lipsa programului de bugetare dedicat prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie este vizibilă în toate sectoarele, în pofida prevederilor din cadrul relevant juridic sectorial și instituțional existent, ce vizează competențe în domeniu la nivel central și local pentru sectoarele de sănătate, învățământ, poliție, justiție și protecție socială. Realizarea cu succes a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie nu poate fi asigurată fără o implicare financiară substanțială din partea statului. Angajamentul asumat prin ratificarea Convenției de la Istanbul (Articolul 8) urmărește necesitatea alocării resurselor financiare și umane adecvate atât pentru activitățile desfășurate de autoritățile publice, cât și pentru cele ale organizațiilor neguvernamentale și ale societății civile. Resursele alocate trebuie să asigure implementarea adecvată a măsurii preconizate. Implementarea eficientă a strategiilor naționale depinde de planificarea obiectivă și stabilirea costurilor cât mai exacte pentru realizarea acțiunilor preconizate, precum și de identificarea surselor de finanțare. În acest sens, sunt utilizate următoarele surse de finanțare: a) bugetul de stat; b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale; c) sprijinul din partea partenerilor de dezvoltare. Costurile măsurilor cu acoperire din bugetul de stat se ajustează anual în funcție de disponibilul de mijloace prevăzute în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru perioadele respective. Având în vedere că responsabilitatea pe segmentul de prevenire și combatere a violenței față de femei revine mai multor autorități publice care urmează să întreprindă măsuri de prevenire și contracarare a fenomenului, măsuri care în cea mai mare parte au implicații financiare, în

Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor elaborat de către Centrul de Drept al Femeilor s-a subliniat necesitatea de a se prevedea de către ministerele de resort, în mod distinct, în Cadrul bugetar pe termen mediu și în planificarea bugetară anuală, a bugetelor pentru violența în familie. Este relevant de menționat că, deși clasificarea bugetară a fost modificată în anul 2015, codificarea actuală nu permite ca domeniul violenței în familie să fie identificat ca un program intersectorial, cu funcții distincte, cu activități comune și pe sectoare. Conform unor estimări, încadrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței în familie, este în prezent prevăzută, într-o măsură oarecare, în sectorul protecției sociale, în subprogramul „Asistența socială a persoanelor cu necesități speciale” și subprogramul „Protecție a familiei și copilului”. De fapt, finanțarea sectorului de referință nu este prevăzută în buget ca linie distinctă și nu se regăsește nici în bugetele sectoriale ale altor autorități cu competențe pe domeniul dat.

59. Abordarea violenței față de femei prin prisma atenuării consecințelor și nu pentru prevenire. Costul uman al violenței față de femei și violenței în familie este mare, iar experiențele de abuz au consecințe grave pe termen lung de ordin psihologic, emoțional și fizic, contribuind la dezavantaje și vulnerabilități multiple, inclusiv abuz de substanțe, lipsa unui adăpost, comportament agresiv, delincvență juvenilă, probleme de sănătate mintală, lipsa ocupării în câmpul muncii și dependența economică de agresor, etc. Este evident că fără resurse financiare și umane adecvate, obiectivul de a elimina sau chiar de a reduce violența împotriva femeilor și violența în familie pur și simplu nu poate fi atins. Fără resurse suplimentare, aceste încălcări pe scară largă ale drepturilor omului vor predomina și vor continua să provoace prejudicii și suferințe, ceea ce implică în plus costuri economice uriașe. Aceasta nu include doar problema costurilor violenței, ci mai presus de toate, problema finanțării măsurilor de prevenire. Un studiu publicat de Institutul European pentru Egalitatea de Gen (EIGE) a estimat costurile totale ale violenței în bază de gen în UE la 336 miliarde EUR în 2021 (EEIG Study: the Costs of gender-based violence in the European Union.).

60. Reieșind din înțelegerea faptului că violența împotriva femeilor nu este o problemă privată, dar una socială, iar costurile afectează întreaga societate, Raportul de estimare a costurilor violenței față de femei și violenței în familie în Republica Moldova a estimat cheltuielile din cele 3 sectoare principale (social, medical și justiție) la circa 36 milioane de lei în anul 2015, majoritatea cheltuielilor fiind pentru atenuarea consecințelor și nu pentru prevenire. Ținând cont de numărul mare de femei afectate și de costul de sprijinire și reabilitare a unei femei victime de circa 700.000 lei, un calcul simplu relevă impactul costurilor la nivel de țară multiplicat la numărul de femei afectate și copiii lor. În conformitate cu datele empirice prezentate de OMS într-un studiu recent din 2022 efectuat în colaborare cu *Lancet Psychiatry Commission*, violența comisă de partenerul intim afectează în mod profund sănătatea mintală a supraviețuitorilor. Mai mult, Studiul privind costurile violenței în familie în Moldova relevă că anume în domeniul tratamentului medical al urmărilor nefaste ale violenței împotriva femeilor se înregistrează costuri semnificative.

61. Republica Moldova a pierdut cel puțin 6 cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, iar **despăgubirile au costat circa 1550970,90 lei** (Raport de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Moldova, Centrul de Drept al Femeilor”, 2016.). Curtea a constatat în repetate rânduri în aceste cazuri că violența împotriva femeilor este fără echivoc o încălcare gravă a principiului egalității și nediscriminării, care este axa unei societăți cu valori democratice europene, constatând că autoritățile au neglijat obligația lor pozitivă de a proteja victimele în spațiul privat, astfel încălcând art. 3 (interzicerea torturii și relelor tratamente, drept absolut), precum și art. 14 (interzicerea discriminării).

62. Aceste și alte provocări constituie subiecte de abordare în cadrul Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027.

III. OBIECTIVELE GENERALE ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE

63. Obiectivele prezentului Program derivă din prioritățile Strategiei naționale de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030”, Obiectivul general 8. Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent și Obiectivul General 9: Promovarea unei societăți pașnice și sigure, și asigură o coerență logică cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și sunt în legătura cu ODD 5 Egalitate de gen (în special 5.2) și ODD 16 Pace, justiție și instituții puternice (în special 16.1 și 16.2).

64. Programul va contribui la atingerea acestor obiective prin abordarea cauzelor care duc la apariția violenței în societate, în special a violenței față de femei și copii, având un accent major pe prevenirea violenței în familie, a tuturor formelor de violență față de femei, inclusiv a violenței sexuale (inclusiv prin abordarea stereotipurilor de gen și promovarea toleranței zero față de orice formă de violență). La fel, Programul oferă soluții integrate de răspuns la cazurile de violență față de femei, centrate pe nevoile victimelor. În același timp, protecția copiilor victime și martori ai violenței urmează a fi asigurată pe termen lung prin respectarea interesului superior al copiilor, oferindu-le în acest sens servicii specializate pentru restabilirea traumelor și reducerea agresivității în viitor. Totodată, Convenția de la Istanbul pune accent prioritar pe asigurarea dreptului de custodie și vizitare în siguranță pentru copii, evitând situațiile de utilizare a acestora de către agresorii familiari ca instrument al realizării ulterioare a controlului asupra femeii și răzbunării pe deciziile ei de a rupe cercul violenței.

65. Implementarea obiectivelor generale și specifice din Program vor avea impact asupra calității vieții oamenilor, siguranței sporite a femeilor și copiilor, creșterii coeziunii între oameni și bunăstării sociale.

66. De asemenea realizarea obiectivelor Programului va permite construirea unei temelii durabile a sistemului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie **ancorat pe cei 4 piloni prevăzuți de Convenția de la Istanbul: prevenirea; protecția și asistența victimelor; urmărirea în justiție și atragerea la răspundere a agresorilor și cooperarea multisectorială prin politici integrate și colectarea datelor.** Rezultatul scontat până în 2027 este o reducere a prevalenței tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor și a violenței în familie, însoțită de creșterea numărului de cazuri raportate la poliție și a cazurilor penale intentate și condamnărilor pentru actele de violență împotriva femeilor și violenței în familie. Accentul este plasat pe intervenția și prevenirea timpurie a cazurilor de violență, astfel încât un număr redus de femei să ajungă în situații de criză, iar fiecare victimă și copiii ei să primească sprijinul de care are nevoie la momentul potrivit pentru a obține schimbarea vieții lor pe termen lung.

67. Teoria schimbării a prezentului Program național are la bază analiza detaliată a problemelor cu care se confruntă femeile victime ale violenței față de femei și a violenței în familie, arată care sunt acțiunile necesare a fi realizate pentru a atinge rezultatele planificate pe termen scurt și mediu, și, în final, impactul preconizat pe termen lung asupra întregului sistem de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie (Anexa nr.1 la Program)

68. Abordarea integrată a violenței față de femei și fete și violenței în familie propusă în prezentul Program cuprinde intervenții cuprinzătoare și asupra fiecărei probleme prioritare, la nivel de: 1) cadru legislativ; 2) mecanism instituțional; 3) mecanism de furnizare a serviciilor pentru femeile victime și copiii lor; 3) consolidare a capacităților specialiștilor din domeniu în vederea răspunsului eficient la cazurile de violență; 4) norme sociale care să includă toleranța zero față de violența împotriva femeilor și violența în familie; 5) e resurse financiare investite în domeniul

prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie; 6) abordări noi și eficiente în monitorizarea și evaluarea intervențiilor din domeniu.

69. Programul își propune atingerea următoarelor obiective generale și specifice:

Obiectivul General 1. (Pilonul Prevenire): Femeile și bărbații din Republica Moldova și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie. Prevenirea și intervenția proactivă în domeniul violenței în familie și a violenței în familie joacă un rol cheie în Programul care reflectă angajamentele Convenției de la Istanbul privind combaterea stereotipurilor de gen, schimbarea atitudinilor oamenilor și creșterea gradului de conștientizare a diferitelor forme de violență. Programul include obligația autorităților de a întreprinde eforturi de sensibilizare pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și de a include în mod obligatoriu în materialele didactice aspecte privind egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen, respectul reciproc, soluționarea non-violentă a conflictelor în relațiile interpersonale, violența în bază de gen împotriva femeilor și dreptul la integritate personală în programele formale la toate nivelurile de învățământ. În plus, sunt prevăzute măsuri obligatorii de formare profesională obligatorie pentru specialiștii care lucrează cu victimele și agresorii. Programul prevede măsuri necesare a fi implementate de către mass-media, mediul privat și promovează măsuri cuprinzătoare pentru femeile și fetele victime ale violenței, inclusiv adresate femeilor cu vulnerabilități multiple și copiii acestora.

Obiectivul Specific 1.1. Către anul 2025 sistemul de învățământ asigură educație de calitate prin prisma prevederilor Convenției de la Istanbul, în spiritul non-violenței și egalității între femei și bărbați, fete și băieți la toate treptele de învățământ.

Obiectivul Specific 1.2. Către anul 2027 sistemul de învățământ oferă un mediu sigur și fără violență și hărțuire la toate treptele de învățământ.

Obiectivul Specific 1.3. Instituțiile responsabile de instruirea profesioniștilor asigură într-o manieră sistemică dezvoltarea capacităților de prevenire și răspuns adecvat la cazurile de VF și VFF (schimbări sistемice).

Obiectivul Specific 1.4. Sectorul serviciilor media audiovizuale și sectorul privat au un rol activ în procesul de eliminare a stereotipurilor și prejudecăților de gen.

Obiectivul Specific 1.5. Toate femeile, inclusiv femeile cu vulnerabilități multiple (femeile în etate, femeile Rome, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile migrante, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, fetele și femeile refugiate, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile în stare de dependență de droguri sau alcool, femeile din detenție și femeile din grupul NEET) își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență.

Obiectivul Specific 1.6. Către anul 2027 sunt instituite programe probaționale, servicii specializate și sunt realizate activități eficiente și de calitate care învață agresorii familiali să adopte un comportament non-violent.

70. **Obiectivul General 2. (Pilonul Protecție): Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul.** Programul conține mai multe măsuri detaliate care decurg din obligațiile impuse de Convenția de la Istanbul de a oferi sprijin victimelor și copiilor martori ai violenței împotriva femeilor. În primul rând, include măsuri de dezvoltare a serviciilor de sprijin pentru prevenirea violenței ulterioare, care să se bazeze pe o abordare holistică, centrată pe nevoile victimei și pe o înțelegere a violenței în bază de gen. În plus, măsurile Programului sunt orientate pe dezvoltarea unor servicii care se bazează pe o cooperare

multidisciplinară eficientă între autorități, iar dezvoltarea serviciilor se bazează pe principiul sprijinirii și împuternicirii femeilor victime și a copiilor lor pe termen lung.

Obiectivul Specific 2.1. Către anul 2027 este dezvoltat sistemul integrat de servicii sociale adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie.

Obiectivul Specific 2.2. Sistemul de sănătate deține capacități îmbunătățite de intervenție/asistență, documentare și referire a cazurilor de violență față de femei, violență sexuală și violență în familie.

Obiectivul Specific 2.3. Mecanismul intersectorial este funcțional și asigură identificarea, referirea și protecția victimelor violenței față de femei și violenței în familie.

Obiectivul Specific 2.4. Autoritățile tutelare asigură respectarea drepturilor copiilor martori și copiilor victime ale violenței în familie în procesul de stabilire a graficelor de întrevederi cu copiii și participarea în procesul de stabilire a domiciliului copilului.

71. Obiectivul General 3. (Pilonul Urmărirea în justiție): Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor cauzelor care implică formele de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor. Măsurile prevăzute în Program decurg din obligațiile de armonizare a legislației la prevederile Convenției de la Istanbul și monitorizarea implementării legislației în domeniu în vederea sprijinirii victimelor în timpul procesului penal, pe de o parte, și prevenirea altor acte de violență în continuare și promovarea aplicării răspunderii penale, într-un proces bazat pe principiul celerității. Toate cazurile de violență împotriva femeilor sunt investigate eficient, evitându-se întârzierile nejustificate la toate etapele investigațiilor și ale procesului penal. Măsurile incluse, de asemenea sunt menite să țină seama de interesul superior și nevoile copiilor martori ai violenței. Convenția de la Istanbul conține mai multe prevederi privind investigarea, urmărirea penală, dreptul procesual și măsurile de protecție. Măsurile propuse astfel, prioritizează drepturile victimelor în cercetările preliminare și în cursul procesului penal și înțelegerea violenței de gen de sistemul de justiție penală. Măsurile se referă la dezvoltarea și aplicarea eficientă a unor instrumente de evaluare a riscului, dar și a unor protocoale standard privind asigurarea unui răspuns multisectorial la cazurile de violență față de femei și de violență în familie.

Obiectivul Specific 3.1. Către anul 2025 cadrul normativ național este ajustat la prevederile Convenției de la Istanbul.

Obiectivul Specific 3.2. Metodologia și practicile de evaluare a riscului de violență sunt îmbunătățite către anul 2025.

Obiectivul Specific 3.3. Sistemul de justiție penală asigură un răspuns prompt la fiecare caz de violență față de femei și este sensibil la nevoile victimelor ținând cont de diversitatea lor.

Obiectivul Specific 3.4. Către anul 2025 autoritățile aplică, conform legii, pedepse descurajante pentru agresori și încurajarea participării acestora la programe de reducere a comportamentului violent.

Obiectivul Specific 3.5. Către anul 2023 toate victimele violenței sexuale și violenței în familie beneficiază de asistență juridică garantată de stat la toate etapele procesului penal.

72. Obiectivul General 4. (Pilonul politici integrate): APC, APL în parteneriat cu societatea civilă implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie asigurând o bună coordonare, monitorizare și evaluare. Principiul cheie pe care se bazează Programul național și care reiese din Convenția de la Istanbul este construit pe ideea necesității politicilor cuprinzătoare și coordonate în vederea combaterii și prevenirii efective a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. O abordare integrativă presupune prioritizarea drepturilor victimelor și organizarea răspunsului sistemului la cazurile de

violență în baza cooperării multidisciplinare între diferiți actori și a unor reguli acceptate de comun acord. La fel, Programul include măsuri de consolidare a cadrului instituțional integrat care să permită cooperarea și asigurarea financiară adecvată și alocarea resurselor umane în acest scop. Convenția de la Istanbul impune obligația de a lua în considerare rolul organizațiilor necomerciale ca parte a structurilor oficiale naționale sau regionale de cooperare în prevenirea violenței și să le aloce resursele financiare necesare. Acțiunile propuse se referă la necesitatea colectării datelor statistice armonizate dar și efectuării studiilor de analiză a prevalenței și formelor de violență față de femei, inclusiv privind violența pe dimensiune digitală.

Obiectivul Specific 4.1. Către 2025 este instituit un cadru instituțional eficient de coordonare, monitorizare și evaluare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violenței în familie la nivel central și local.

Obiectivul Specific 4.2. Politicile publice la nivel național și local includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie.

Obiectivul Specific 4.3. APC, APL posedă mecanisme adecvate de finanțare și transparență în alocarea resurselor pentru programele și intervențiile în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie.

Obiectivul Specific 4.4. APC, APL, alți producători de statistici colectează și analizează datele cu nivelul de dezagregare prevăzut de Convenția de la Istanbul și asigură cercetarea privind toate formele de violență împotriva femeilor.

IV. IMPACT

73. Programul reprezintă un instrument esențial pentru a contribui la reducerea nivelului de violență față de femei și a violenței în familie, creșterea gradului de realizare a obiectivelor în domeniul relevante Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă "Moldova Europeană 2030" cu intervenții în diverse domenii precum: sănătatea, educația, protecția socială, ordinea publică și justiția.

74. Însăși alinierea legislației naționale la prevederile Convenției de la Istanbul și implementarea acestora prin cele mai eficiente măsuri și răspunsul prompt al autorităților statului alături de societatea civilă și partenerii internaționale pentru a preveni și combate cazurile de violență față de femei și violență în familie va fi considerat un indicator de impact.

75. Programul reprezintă un instrument esențial pentru creșterea în mod semnificativ a nivelului de securitate a populației. În rezultat se va utiliza la justa valoare potențialul feminin raportat la PIB. Estimările globale indică asupra unui cost al violenței față de femei de 2% din PIB-ul global, sau 1,5 trilioane de dolari SUA. Astfel, costurile economice pentru violență vor fi canalizate pentru creșterea și educarea copiilor în spiritul non-violenței, al respectului demnității umane, iar fenomenul violenței față de femei se va diminua semnificativ. În rezultat, vom avea o generație a egalității de gen crescute în spiritul toleranței zero față de violență, în toate sferele de activitate a societății. Impactul și utilitatea Programului constă în diminuarea fenomenului de violență față de femei și violență în familie în Republica Moldova printr-o progresie graduală pozitivă și sustenabilă. În cadrul întregului proces de implementare a Programului beneficiarii și implementatorii urmează să asigure un parteneriat și o cooperare intersectorială pe linie orizontală. În aceste circumstanțe vor fi urmărite următoarele rezultate: va scădea ponderea femeilor și bărbaților care consideră acceptabilă aplicarea violenței față de femei/în familie. Va crește rata victimelor/supraviețuitorilor care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total de cazuri instrumentate în justiție. Va scădea rata de hotărâri de achitare pe cauzele de violență

împotriva femeilor și violență în familie, va crește rata victimelor care au beneficiat de remedii, va scădea numărul de recomandări GREVIO implementate în urma Raportului de bază.

76. Conform angajamentelor privind dezvoltarea durabilă (O9.1), până în anul 2030 urmează să fie implementată ținta strategică: reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale (ODD 16.1).

77. Astfel, Programul contribuie la asigurarea premiselor pentru promovarea și menținerea unei societăți pașnice și sigure, pornind de la demotivarea comportamentelor deviate, ce conduc la violență în societate, cu un accent major pe prevenirea violenței în familie, violenței sexuale și violenței contra copiilor, inclusiv prin abordarea normelor nediscriminatorii sociale și de gen și soluționarea problemelor supraviețuitorilor violenței într-o manieră integrată.

78. De asemenea, Programul va contribui la realizarea Obiectivului 6 (6.1.), deoarece stabilește angajamentul de furnizare a unui spectru de servicii de asistență socială calitative și corespunzătoare în cadrul unui sistem de protecție socială solid și incluziv, oferind un set complex și coerent de măsuri de protecție pentru toate persoanele pe tot parcursul vieții lor în familie pentru a reduce violența față de femei și violența în familie.

79. Programul va contribui direct la realizarea indicatorilor din Strategia națională de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030” și anume la Obiectivul 9, promovarea unei societăți pașnice și sigure, a se vedea tabelul de mai jos (sursa: Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă ”Moldova Europeană 2030”).

Nr.	Obiectivul general/ indicatorul	Sursa	Valoarea de referință	Ținta intermedia ră (2025)	Ținta finală (2030)
Obiectivul general 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure					
1.	Numărul de victime ale omorului intenționat la 100 de mii de populație (90)	MAI	6,7 (2016)	5,7	4,7
2.	Proporția de populație supusă violenței fizice sau sexuale în ultimele 12 luni, % (91)	BNS	9,6 (2010)	4,0	2,5
3.	Percepția populației privind siguranța, % (92)	MAI; Barometrul Opinii Publice	30,2 (2021)	40,0	50,0
4.	Numărul de victime ale traficului de ființe umane la 100 de mii de populație (93)	MAI	7,0 (2018)	4,5	3,5
5.	Numărul de victime ale infracțiunilor de violență sexuală la 100 de mii de populație (94)	MAI	11,9 (2019)	9,0	8,0

80. Indicatorii de impact și datele de referință pe obiective sunt redată în tabelul de mai jos:

Obiectiv general	Indicator	Sursa	Valoarea de referință	Ținta 2027

Obiectiv general 1: Femeile și bărbații din RM și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie.	Ponderea femeilor și bărbaților care sunt de acord cu afirmația “sunt momente când o femeie trebuie bătută”	Studiul IMAGES (2015)	Bărbați 41,1% Femei 19.1%	Scădere semnificativă
Obiectiv general 2: Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul	Rata victimelor care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total cazuri instrumentate în justiție	MMPS	Urmează a fi colectată în 2023	Cel puțin 70%
Obiectiv general 3: Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor cauzelor care implică formele de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor.	Ponderea hotărârilor de achitare/încetare pe cauzele de violență față de femei și violență în familie din numărul total de cauze examinate de instanțele de judecată pe domeniul de referință Ponderea victimelor care au beneficiat de remedii	Urmează a fi colectată de către MJ În 2023 Urmează a fi colectată de către MJ În 2023	852 din 15226	Descreștere Creștere
Obiectiv general 4: APC, APL	Gradul de implementare a Programului de prevenire și combatere a violenței	Rapoartele anuale ale organului	0%	90%

implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie, asigurând o bună coordonare, monitorizare și evaluare, în parteneriat cu societatea civilă	față de femei și a violenței în familie. Ponderea de recomandări GREVIO, formulate în raportul de bază (2023), implementate de către autoritățile naționale.	responsabil de coordonarea și monitorizarea politicilor publice în domeniul prevenirii și combaterii VFF și VF	0%	90%

V.COSTURI

81. Resursele financiare necesare implementării Programului Național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 au fost estimate la **29166,8 mii lei**, dintre care **16086,5 mii lei** sunt alocați din bugetul de stat, iar **13080,3 mii lei** - din surse externe.

Din suma totală, repartizată pe ani,

- pentru anul 2023 sunt planificate 1825.8 mii lei,
- pentru anul 2024 sunt planificate 3551.4 mii lei,
- pentru anul 2025 sunt planificate 7515.7 mii lei,
- pentru anul 2026 sunt planificate 7706.4 mii lei,
- pentru anul 2027 sunt planificate 8567.4 mii lei.

82. Resursele financiare necesare implementării Programului național provin, în principal, din bugetul de stat, alocate fiecărui minister și fiecărei instituții cu competențe în implementarea Programului în cadrul următoarelor sectoare bugetare din CBTM, care ulterior se vor regăsi în următoarele programe/subprograme:

1. sectorul "Protecția Socială"

- Subprogramul 9006 „Protecția familiei și a copilului”
- Subprogramul 9012 „Protecția socială în cazuri excepționale”
- Subprogramul 9013 „Asigurarea egalității de șanse dintre femei și bărbați”

2. sectorul "Ordine Publică"

- Subprogramul 3502 „Ordine și siguranță publică”

3. sectorul "Ocrotirea sănătății"

- Subprogramul 8005 „Asistență medicală primară”
- Subprogramul 8009 „Asistență medicală urgentă prespitalicească”
- Subprogramul 8014 „Medicină legală”

4. sectorul "Educație"

- Subprogramul 8805 „Învățământ gimnazial”
- Subprogramul 8806 „Învățământ liceal”
- Subprogramul 8809 „Învățământ profesional tehnic post secundar”
- Subprogramul 8810 „Învățământ superior”

- Subprogramul 8811 „Învățământ superior postuniversitar”

5. sectorul ”Justiție”

- Subprogramul 4012 ”Instruire inițială și continuă în domeniul justiției”;

6. sectorul ”Penitenciare”

- Subprogramul 4302 „Sistemul administrației penitenciare”

7. sectorul ”Servicii generale de stat”

- Subprogramul 0403 ”Protecția împotriva discriminării”;

Suplimentar, vor fi identificate și surse externe de finanțare acordate de donatori, inclusiv donații și sponsorizări oferite în condițiile legii, pentru realizarea integrală a activităților planificate.

VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

83. În contextul realizării Programului sunt identificate anumite riscuri și vulnerabilități care ar putea influența executarea activităților înscrise în acest document:

- impactul fluxului de refugiați ca urmare a războiului din Ucraina, și a unei posibile pandemii similare COVID-19 cu impact asupra tuturor sistemelor poate avea drept efect încetinirea unor procese legislative și diminuarea bugetelor pentru protecția socială, ordinea publică și ocrotirea sănătății din cauza realocării fondurilor pentru urgențele pandemice și umanitare – Risc înalt;

- capacitățile reduse ale autorităților responsabile de implementarea prezentului Program național la toate nivelurile – Risc mediu;

- capacitățile limitate de atragere a resurselor financiare externe necesare pentru acoperirea necesităților de implementare a acțiunilor prezentului Program național fără acoperire din buget - Risc mediu;

- fluctuația considerabilă a resurselor umane în cadrul autorităților responsabile de domeniul violenței față de femei și a violenței în familie - Risc scăzut;

- resursele financiare insuficiente pentru implementarea tuturor acțiunilor incluse în Planul de acțiuni - Risc înalt;

- eforturile dispersate de coordonare, monitorizare și evaluare a prezentului Program național - Risc scăzut.

84. Reducerea acestor riscuri și, ca urmare, implementarea eficientă a prezentului Program presupune crearea unor condiții și valorificarea oportunităților. Printre condițiile esențiale se numără:

1) stabilirea autorităților responsabile pentru fiecare acțiune din Planul de acțiuni și introducerea în acesta a unor măsuri concrete de creștere a capacității de implementare a acestora;

2) definirea colaborării necesare între autoritățile de la diferite niveluri și sectoare, precum și a parteneriatelor cu societatea civilă și partenerii de dezvoltare în scopul implementării complete și la timp a prezentului Program;

3) estimarea cât mai precisă a costurilor pentru acțiunile din Plan și a contribuției partenerilor de dezvoltare;

4) instituirea unui mecanism eficient de coordonare, monitorizare, evaluare și raportare.

85. Oportunitățile de reducere a riscurilor prevăzute în prezentul Program țin, în mare parte, de resursele oferite pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie de către organizațiile internaționale, precum și de societatea civilă activă în domeniu.

VII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

86. Instituția responsabilă pentru coordonarea și monitorizarea implementării Programului este MMPS, care va colecta informațiile sectoriale anuale de progres de la celelalte autorități responsabile de implementarea Programului și va asigura elaborarea rapoartelor anuale.

87. Consiliul interministerial coordonator în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și autoritățile centrale colaborează cu organizațiile societății civile din domeniu și partenerii de dezvoltare în scopul consolidării eforturilor pentru atingerea obiectivelor Programului, inclusiv al asigurării coordonării asistenței financiare și tehnice externe necesare implementării Programului.

83. Autoritățile și instituțiile responsabile pentru aplicarea Programului și Planului de acțiuni sunt:

- Cancelaria de Stat;
- Agenția Națională de Asistență Socială;
- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă;
- Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General de Poliție, Inspectoratul General pentru Migrație;
- Ministerul Justiției, Administrația Națională a Penitenciarelor, Inspectoratul National de Probațiune, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești
- Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat;
- Procuratura Generală a Republicii Moldova;
- Consiliul Superior al Magistraturii;
- Ministerul Sănătății; Centrul de medicină legală; Agenția Sănătate Publică; Dispensarul Narcologic; Instituția medico-sanitară publică "Spitalul Clinic de psihiatrie"
- Biroul Național de Statistică;
- Ministerul Educației și Cercetării;
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
- Ministerul Finanțelor;
- Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării (MDED);
- Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI);
- Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM);
- Biroul Relații cu Diaspora;
- Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului;
- Confederația Națională a Sindicatelor din Republica Moldova;
- Instituția Avocatul Poporului;
- Agenția de Guvernare Electronică;
- Agenția Relații Interetnice.

VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE

84. Monitorizarea implementării Programului este un proces continuu și sistematic de colectare a datelor despre progresul implementării acestuia, în conformitate cu Cadrul de monitorizare și evaluare

86. Pe durata implementării Programului vor fi realizate următoarele proceduri de monitorizare și evaluare:

- *Monitorizare anuală*: Anual, în baza monitorizărilor periodice, va fi elaborat raportul anual privind implementarea Programului și a Planului de acțiuni. Raportul anual are un caracter analitic

și constituie un document de referință pentru planificarea următorului an de activitate, inclusiv corectarea lacunelor identificate. Monitorizarea anuală se va baza atât pe măsurarea nivelului de realizare a activităților din Planul de acțiuni dar și a țintelor din tabelul din Anexă la Program.

-Evaluarea intermediară: La expirarea a 3 ani de implementare (2023, 2024, 2025) se va desfășura evaluarea intermediară, care va conține înscrierea rezultatelor, punctelor forte și slabe, amenințărilor și vulnerabilităților într-un raport distinct, menirea căruia este verificarea intermediară a atingerii impactului Programului. În procesul de elaborare a Raportului vor fi analizați indicatorii calitativi și cantitativi de impact și vor fi formulate recomandări drept temei pentru inițierea procesului de modificare a Planului de acțiuni. Raportul de evaluare intermediară va fi publicat până la 1 iulie 2026 și va fi realizat de către sectorul asociativ, academic și organizațiile societății civile.

-Evaluare finală: La finalizarea perioadei de implementare a documentului de politici publice va fi efectuată o evaluare finală pentru a estima gradul de implementare a Programului și Planului de acțiuni în ansamblu prin prisma indicatorilor de impact. Raportul de evaluare finală va fi realizat de către sectorul asociativ, academic și organizațiile societății civile.

87. Ministerele și alte autorități publice centrale, conform competențelor, vor întreprinde măsurile ce se impun în vederea realizării obiectivelor Programului și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia și vor prezenta anual MMPS, până la 15 februarie, informația privind gradul de realizare a acestuia.

Anexa nr.1 la Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027

Teoria Schimbării

PROGRAMUL NAȚIONAL PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATerea VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE PENTRU ANII 2023-2027

SCOP	ABORDAREA INTEGRATĂ A PREVENIRII ȘI COMBATERII VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI FETE, ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE ÎN BAZA CELOR 4P CONDUCE LA O SOCIETATE ÎN CARE FEMEILE SUNT ÎN SIGURANȚĂ ȘI RESPECTATE, TRĂIESC O VIAȚA LIBERĂ DE TOATE FORMELE DE VIOLENȚĂ			
Obiective Generale	OBIECTIVUL 1 (Prevenirea): Femeile și bărbații din Republica Moldova și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie.	OBIECTIVUL 2 (Protecția): Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul.	OBIECTIVUL 3 (Urmărirea): Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor.	OBIECTIVUL 4 (Politici integrate): Guvernul, APC, APL în parteneriat cu societatea civilă, implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie asigurând o bună coordonare, monitorizare și evaluare.
Obiective Specifice	1.1. Către anul 2025 sistemul de învățământ asigură educație de calitate prin prisma prevederilor Convenției de la Istanbul, în spiritul non-violenței și egalității dintre femei și bărbați la toate treptele de învățământ 1.2. Către anul 2027 sistemul de învățământ oferă un mediu sigur și fără violență și hărțuire la toate treptele de învățământ 1.3. Instituțiile responsabile de instruirea profesioniștilor asigură într-o manieră sistematică dezvoltarea cunoștințelor și competențelor de prevenire și răspuns adecvat la cazurile de VF și VFF (schimbări sistemice) 1.4. Mass-media și sectorul privat au un rol activ în procesul de eliminare a stereotipurilor și prejudecăților de gen 1.5. Toate femeile, inclusiv femeile cu vulnerabilități multiple (inclusiv femeile în etate, femeile de etnie Romă, alte grupuri de minorități, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile imigrante, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, femeile din mediul rural, femeile care prestează sexul comercial, femeile în stare de dependență de droguri sau alcool) își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență 1.6. Către anul 2024 sunt instituite programe eficiente care îi învață pe agresori să adopte un comportament non-violent.	2.1. Serviciile specializate pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie și programe de abilitare economică a femeilor victime și de asistență oferită în scopul recăpătării independenței socioeconomice pe termen lung create către anul 2027 2.2. Sistemul de sănătate deține capacități îmbunătățite de documentare, asistență și referire a cazurilor de violență față de femei și violență în familie 2.3. Mecanismul intersectorial este funcțional și asigură identificarea, referirea și protecția victimelor violenței față de femei și violenței în familie 2.4. Autoritățile tutelare asigură respectarea drepturilor copiilor martori și victime ale actelor de violență față de femei în procesul de stabilire a custodiei și a programului de vizitare.	3.1. Către anul 2025 legislația națională este ajustată la prevederile Convenției de la Istanbul. 3.2. Metodologia și practicile de evaluare a riscului de violență sunt îmbunătățite către anul 2025 3.3. Sistemul de justiție penală asigură un răspuns prompt la fiecare caz de violență față de femei și este sensibil la nevoile victimelor ținând cont de diversitatea lor. 3.4. Către anul 2025 autoritățile aplică, conform legii, pedepse descurajante pentru agresori și participarea acestora la programe de reducere a comportamentului violent. 3.5. Către anul 2025 toate victimele violenței sexuale și violenței în familie beneficiază de asistență juridică garantată de stat la toate etapele procesului penal	4.1. Către 2025 este constituit un cadru instituțional eficient de coordonare, monitorizare și evaluare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violenței în familie la nivel național și local. 4.2. Politicile publice la nivel național și local includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie 4.3. Guvernul, APC, APL posedă mecanisme adecvate de finanțare și transparență în alocarea resurselor pentru programele și intervențiile în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie 4.4. APC, APL, alți producători de statistici colectează și analizează datele cu nivelul de dezagregare prevăzut de Convenția de la Istanbul și asigură corectarea privind toate formele de violență împotriva femeilor
Categorii de acțiuni	- Revizuirea curriculumului și politicilor educaționale la treapta primară și gimnazială de învățământ pentru a asigura educație obligatorie și de calitate privind comportamentului non-violent. - Derularea campaniilor de conștientizare permanente la nivel central și local, cu implicarea autorităților responsabile și societății civile privind toate formele de violență față de femei. - Ajustarea programelor de instruire inițială și continuă pentru toți specialiștii de linia întâi privind prevenirea și intervenția pe cazurile de violență față de femei și violență în familie. - Adoptarea regulamentelor/codurilor de conduită, care să articuleze în mod clar toleranță zero față de violență și hărțuire în instituții de învățământ, inclusiv în mediul sportiv, cultural și instituții recreative. - Instituirea unor măsuri de stimulare a mass-media pentru reflectarea corectă a cauzelor și consecințelor devastatoare ale VF și VFF. - Sprîjinirea măsurilor de abilitare a femeilor cu vulnerabilități multiple. - Dezvoltarea și diseminarea modelelor de masculinitate pozitive. - Dezvoltarea conceptului de servicii de calitate pentru agresori cu acoperire națională.	- Elaborarea viziunii strategice cu privire la dezvoltarea serviciilor integrate pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie. - Elaborarea și aprobarea indicatorilor de monitorizare și raportare a cazurilor de violență față de femei și violență în familie - Revizuirea mecanismului tratamentului obligatoriu al dependenței de alcool și/sau droguri al subiecților violenței în familie prin prisma drepturilor omului. - Fortificarea capacităților unităților de urgență a spitalelor pentru a răspunde la cazurile de violență sexuală într-o abordare multidisciplinară și complexă - Dezvoltarea mecanismului de evidență și monitorizare de către APC, APL de violență în familie sesizate, care nu au fost instrumentate ca și cazuri contravenționale sau penale. - Elaborarea și punerea în aplicare a mecanismului de identificare și raportare a cazurilor de violență în familie și violență a femeilor cu multiple vulnerabilități. - Asigurarea unei protecții mai eficiente a victimelor și copiilor acestora pe perioada emiterii ORU și OP în contextul vizitării copiilor și stabilirii domiciliului acestora.	- Revizuirea și ajustarea legislației conform rigorilor Convenției de la Istanbul. - Revizuirea metodologiei de evaluare a riscurilor (poliție, medicină, asistență socială) pentru victimele violenței în familie, prin introducerea instrumentului de evaluare a riscului de escaladare (inclusiv letalitate). - Analiza anuală a practicii judiciare privind aplicarea și executarea măsurilor de protecție și a practicii de examinare a cauzelor contravenționale și penale de violență în familie și altor forme de violență. - Dezvoltarea și ajustarea mecanismelor operaționale de intervenție a organelor de poliție în cazurile de violență în familie și violență sexuală, asigurând accesul la justiție al victimelor. - Consolidarea capacităților Comisiei de letalitate în analiza periodică a cauzelor penale de violență în familie soldate cu deces sau vătămare gravă a integrității corporale a victimelor. - Elaborarea cadrului normativ pentru programele de probațiune pentru agresorii familiali și a programelor de tratament împotriva dependențelor. - Revizuirea și ajustarea cadrului normativ privind asistența juridică garantată de stat.	- Dezvoltarea și pilotarea modelelor de intervenție multidisciplinară în localitățile selectate. - Ofertarea de susținere tehnico-materială a comisiilor multidisciplinare la nivelul I și II pentru coordonarea eforturilor de intervenție pe cazurile de VF și VFF. - Dezvoltarea mecanismului de coordonare a producerii statisticilor dezagregate conform standardelor minime prevăzute de Convenție - Revizuirea cadrului normativ privind categoriile de date colectate și cercetări realizate de către BNS. - Realizarea, o dată la cinci ani a cercetărilor periodice privind toate formele de violență față de femei și violență în familie (cantitative și calitative).

**Cadrul de monitorizare și evaluare a
PROGRAMULUI NAȚIONAL PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATerea VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN
FAMILIE PENTRU ANII 2023-2027**

Nr.	Obiective generale și specifice	Indicator	Sursa	Valoarea de referință ¹	Ținta 2027
1	Femeile și bărbații din RM și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie.	Ponderea femeilor și bărbaților care sunt de acord cu afirmația “sunt momente când o femeie trebuie bătută”	Studiul IMAGES (2015)	41,1% bărbați 19,1% femei	Scădere semnificativă
1.1.	Către anul 2025 sistemul de învățământ asigură educație de calitate, în spiritul non-violenței și egalității dintre femei și bărbați la toate treptele de învățământ, prin prisma prevederilor Convenției de la Istanbul	Disciplină obligatorie care include aspecte legate de dezvoltare și relaționare armonioasă, sănătoasă și non violentă este integrată în treapta primară și gimnazială; Aspecte legate de dezvoltare și relaționare armonioasă, sănătoasă și non violentă incluse în curriculumul educației timpurii Numărul instituțiilor de învățământ în care se predă disciplina care include aspecte legate de dezvoltare și relaționare armonioasă, sănătoasă și non violentă (<i>dezagregată pe rural/urban</i>).	MEC	0% 0% 0%	Da 60% Da

¹ Toate datele relevante necesită a fi dezagregate cel puțin după următoarele criterii: sex, identitate de gen, vârstă, dizabilitate, mediu de reședință (rural urban), statut socio-economic, forma de violență, relația dintre victimă și agresor.

1.2.	Către anul 2027 sistemul de învățământ oferă un mediu sigur și fără violență și hărțuire la toate treptele de învățământ	Cadrul operațional aprobat și funcțional la toate treptele de învățământ Ponderea instituțiilor de învățământ cu cadrul normativ în domeniu aprobat	MEC	0% 0%	Da 60%
1.3.	Instituțiile responsabile de instruirea profesioniștilor asigură într-o manieră sistematică dezvoltarea cunoștințelor și competențelor de prevenire și răspuns adecvat la cazurile de VF și VFF (schimbări sistemice)	Numărul de instituții responsabile de instruirea profesioniștilor care au integrat modulul de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în programul de instruire Rata de profesioniști care dețin capacități îmbunătățite de prevenire și combatere a cazurilor de violență față de femei și violenței în familie din numărul total de profesioniști instruiți	MAI (AP „Stefan cel Mare”), INJ MJ, MMPS Raportul Republicii Moldova la GREVIO	0% MAI – cursuri integrate INJ – cursuri integrate Peste 1089 specialiști în domeniul justiției de INJ în 2021 140 ofițeri de poliție instruiți în 2022, 340 ofițeri de poliție instruiți în 2021 200 specialiști medicali în 2022 0%	cel puțin 5 instituții (INJ, MAI, MMPS, MS, MEC) 85%
1.4.	Sectorul serviciilor media audiovizuale și sectorul privat au un rol activ în procesul de	Ponderea respondenților care au menționat cazuri de hărțuire la locul de muncă	Datele sondajului CPD (2020) ²	Fiecare a cincea femeie	Descreștere semnificativă

² https://progen.md/wp-content/uploads/2019/09/8257_cpd_cdf_analiza_hartuirea_sexuala_final.pdf

	eliminare a stereotipurilor și prejudecăților de gen.	Ponderea serviciilor media audiovizuale care asigură relatarea cazurilor de violență față de femei într-un mod sensibil la gen și non-senzațional și prezintă serviciile disponibile ca parte a știrii	Rapoartele Consiliului Audiovizualului Rapoartele Consiliului de Presă	0%	Creșterea cu cel puțin 30 p.p.
1.5.	Toate femeile, inclusiv femeile cu vulnerabilități multiple (femei în etate, femei Rome, cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile imigrante, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, fetele și femeile refugiate, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile în stare de dependență de droguri sau alcool femeile din detenție și femeile din grupul NEET) își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență Societatea are o înțelegere mai bună despre diferitele manifestări ale violenței împotriva femeilor și ale violenței în familie	Ponderea femeilor care consideră că violența este o chestiune privată și trebuie soluționată în familie Numărul femeilor cu vulnerabilități multiple din numărul total de femei încurajate să raporteze cazuri de violență	Studiul OSCE (2019) MMPS	30% 0%	Descreștere semnificativă cel puțin 10,000 femei cu vulnerabilități multiple încurajate să raporteze cazuri de violență (informație multiplu dezagregată)
1.6.	Către anul 2027 sunt instituite programe probaționale, servicii specializate și sunt realizate activități eficiente și de calitate care învață agresorii să adopte un comportament non-violent	Rata anuală de recidivă a agresorilor familiali care au participat la programe Rata anuală de abandon a serviciilor specializate de către agresorii familiali	MJ MMPS MAI	0%	Descreștere semnificativă

		Numărul agresorilor familiari radiati din registrul de evidență a acestora care nu au comis violență repetat			
2	Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul	Rata victimelor violenței față de femei și violenței în familie care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total cazuri instrumentate în justiție	MMPS	0%	Cel puțin 70%
2.1.	Către anul 2027 este dezvoltat sistemul integrat de servicii sociale adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie.	Numărul victimelor, inclusiv cu vulnerabilități multiple, care beneficiază de servicii în cadrul sistemului integrat de servicii sociale. Numărul și ponderea victimelor cu vulnerabilități multiple care au beneficiat de servicii de protecție și reabilitare, inclusiv servicii de abilitare economică, din numărul total de victime Numărul adresărilor la Telefonul de Încredere pentru femei Dezvoltarea serviciilor specializate adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie conform Convenției de la Istanbul raportate la numărul de locuri lipsă	MMPS	0% 0% 0%0%	Cel puțin 50% Cel puțin 50% Creștere Creștere
2.2.	Sistemul de sănătate deține capacități îmbunătățite de documentare, asistență și referire a	Numărul de cazuri de violență față de femei documentate și raportate de sistemul medical	MS	0%0% 0%	Creștere cu 15%

	cazurilor de violență față de femei și violență în familie	Numărul de cazuri de violență în familie înregistrate de sistemul medical Numărul de cazuri de violență în familie documentate și raportate de sistemul medical Numărul de victime ale violenței față de femei, violenței sexuale și violenței în familie care au beneficiat de servicii medicale în concordanță cu protocoalele clinice sau procedurile standard			Creștere cu 15% Creștere cu 15%
2.3.	Mecanismul intersectorial este funcțional și asigură identificarea, referirea și protecția victimelor violenței față de femei și violenței în familie	Rata de încălcare de către agresori a Ordonanței de Protecție și Ordinului de Restricție de Urgență	MAI	2021: (48% OP) 373 OP încălcate din 766 OP emise 2021: (13% ORU) 726 ORU încălcate din 5851 eliberate	Descreștere semnificativă
2.4	Autoritățile tutelare asigură respectarea drepturilor copiilor martori și copiii victime ale violenței în familie în procesul de stabilire a graficelor de întâlniri cu copiii și participarea în procesul de stabilire a domiciliului copilului.	Ponderea graficelor de întâlniri stabilite în cazurile familiilor cu copii afectate de violență din totalul graficelor de întâlniri stabilite Ponderea avizelor emise privind stabilirea domiciliului copilului în cazurile familiilor cu copii afectate de violență din numărul avizelor emise	MMPS	0%	Creștere

3	Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor cauzelor care implică formele de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor.	Ponderea hotărârilor de achitare/încetare pe cauzele de violență împotriva femeilor și violență în familie din numărul total de cauze examinate de instanțele de judecată pe domeniul de referință Ponderea victimelor care au beneficiat de remedii	MJ MJ	0%	Descreștere Creștere
3.1	Către anul 2025 cadrul normativ național este ajustată la prevederile Convenției de la Istanbul	Gradul de compatibilitate a legislației naționale cu rigorile Convenției de la Istanbul	Studiul CDF (2018)	Parțial compatibilă	legislația ajustată în totalitate la prevederile Convenției (un studiu similar urmează a fi realizat în anul 2025)
3.2.	Metodologia și practicile de evaluare a riscului de violență sunt îmbunătățite către anul 2025	Ponderea cazurilor de violență în familie soldate cu decesul victimei din totalul infracțiunilor săvârșite la categoria ce atentează la valorile familiale Ponderea cazurilor soldate cu intervenții din partea instituțiilor responsabile din numărul total de chestionare de evaluare a riscurilor aplicate	MAI, PG	40 în anul 2022 0%	Descreștere semnificativă Descreștere semnificativă
3.3	Sistemul de justiție penală asigură un răspuns prompt la fiecare caz de violență față de femei și este	Ponderea cazurilor în care a fost pornită urmărirea penală din numărul total de cazuri sesizate de violență	MAI	din 15526 sesizări în 1619 cauze	creștere semnificativă

	sensibil la nevoile victimelor ținând cont de diversitatea lor	Numărul de Sesizări de violență înregistrate în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2)	MAI	contravenționale, 947 cauze penale 15526	descreștere semnificativă
3.4.	Către anul 2025 autoritățile aplică, conform legii, pedepse descurajante pentru agresori și încurajează participarea acestora la programe de reducere a comportamentului violent.	Ponderea cazurilor finalizate cu sancțiuni privative de libertate	MAI, PG	16% în 2022	creștere
3.5.	Către anul 2025 toate victimele violenței sexuale și violenței în familie beneficiază de asistență juridică garantată de stat la toate etapele procesului penal.	Numărul și ponderea victimelor care au accesat serviciile oferite de CNAJGS din numărul total de victime Numărul de cazuri raportate de violență sexuală și ponderea cazurilor de pornire a urmăririi penale	CNAJGS	0% 0%	Creștere Creștere semnificativă a ponderii cazurilor de pornire a urmăririi penale
4	APC, APL implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie, asigurând o bună coordonare, monitorizare și evaluare, în parteneriat cu societatea civilă	Gradul de implementare a Programului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie Ponderea de recomandări GREVIO, formulate în raportul de bază (2023), implementate	Rapoartele anuale ale organului responsabil de coordonarea și monitorizarea politicilor publice în domeniul prevenirii și combaterii VFF și VF	0% 0% (Raportul de bază GREVIO urmează a fi publicat în anul 2023)	90% 90%

4.1	Către 2025 este constituit un cadru instituțional eficient de coordonare, monitorizare și evaluare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violenței în familie la nivel central și local	Rata de implementare a deciziilor organului de coordonare și monitorizare în domeniu	Rapoartele anuale ale organului responsabil de coordonarea și monitorizarea politicilor publice în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie	0%	90%
4.2	Politicile publice la nivel local includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie	Numărul de politici publice care includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie			5
4.3	APC, APL posedă mecanisme adecvate de finanțare și transparență în alocarea resurselor pentru programele și intervențiile în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie	Ponderea resurselor alocate pentru programele de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie	Ministerul finanțelor	0%	creștere
4.4	APC, APL, alți producători de statistici colectează și analizează datele cu nivelul de dezagregare prevăzut de Convenția de la Istanbul și asigură cercetarea privind toate formele de violență împotriva femeilor	Gradul de corespundere a datelor colectate cu rigorile Convenției Numărul de cercetări elaborate sub egida BNS	Raport de analiză sub egida MMPS, BNS	0% Ultimul raport a fost realizat de BNS în anul 2011	80% Cel puțin un raport elaborat